

Pericopa Mikeț - „A fost o foamete în țară” **ויהי רעב בארץ [anul 5783]**

Foametea în toată lumea vine de la lipsa de alimente, mai ales cereale. Când șurele și silozurile se golesc și lipsesc mijloace de transport adecvate pentru transportarea alimentelor dintr-un loc în altul, riscurile de foamete cresc. Foametea duce la migrațiune de popoare din pustii spre zone locuite, iar pe de altă parte este un trigger la războaie și corupție.

Seceta și foametea sunt cauzate între altele de lipsa ploilor. Așa cum roua este obligatorie pentru culturile de vară, ploile sunt necesare culturile de iarnă. De aici provine rugăciunea *veten tal umatar livraha*, וְתֵן טַל וּמָטָר לְבְרַכָּה „și dă rouă și ploaie de belșug”. Alte cauze la foamete sunt asediul și războiul și ea poate veni chiar de la invazii de hoarde de lăcuste și boli ale plantelor. Despre acestea ne vorbește regele Solomon, Șlomo la inaugurarea Templului, חנוכת המקדש Hanukat Hamikdaș: „Când cerul va fi închis și nu va mai fi ploaie fiindcă ei nu vor înceta să păcătuiască împotriva ta și se vor ruga ... dacă va fi foamete în țară, dacă va fi ciumă, dacă vor fi tăciune, mană, lăcuste și gândaci, dacă dușmanul lor îl va împresura în porțile țării lor – orice plagă orice boală ar fi” (1Regi 8:35, 37).

Foametea are un impact desăvârșit asupra societății. Ea poate duce la o revoltă populară civilă, cum s-a întâmplat cu generația din pustiu care s-au răzvrătit contra lui Moise și Aaron reproșându-le: „ ... voi ne-ați scos în pustiu acesta ca să omorâți toată această congregație înfometând-o” (Exod 16:3). Mai mult decât atât, foametea poate să ducă la pierderea firii umane și chiar la canibalism, după cum scrie în blesteme: „O să mâncați carnea fiilor voștri și o să mâncați carnea fiicelor voastre” (Levitic 26:29). Acest groaznic blestem s-a adevărit în zilele lui Ahav, când Samaritania, Șomron a fost asediată, iar femeile spuneau una alteia: „ ... Dă-l pe fiul tău ca să-l mâncăm azi, iar mâine îl vom mânca pe fiul meu” (2Regi 6:28).

În anii de foamete primii care sunt vizați de această pacoste sunt bogătașii, oamenii petrecăreți care imediat se întristează, după cum descrie midrașul despre versetul nostru: „Foametea (din versetul nostru) a început la bogați fiindcă atunci când un om este bogat, el se bucură să-și vadă prietenul, dar când el este sărac nu prea vrea să-și vadă prietenul, deoarece îi este rușine de el” (Midraș Hagadol 41:56).

Foametea în țara noastră

În cartea Genezei, Bereșit sunt câțiva ani de secetă la fiecare patriarh. Avraham Avinu a îndurat experiența foametei care l-a constrâns să coboare în Egipt (Geneza cap.12). În midraș scrie că din ziua în care lumea a fost creată nu a venit o foamete până în zilele lui Avraham, și nu în toată lumea a fost ci doar în Canaan ca să-l încerce pe Avraham și să-l conducă în Egipt (Midraș Hagadol, Bereșit 12).

Și în zilele lui Ițhak a fost foamete în țară: „A fost o foamete în țară, în afară de foametea dintâi, care fusese în zilele lui Avraham” (Geneza 26:1). Oare nu știm că aceasta a fost cea de a doua foamete? Însă scriptura vine să ne învețe că această foamete a fost mai grea decât prima foamete (Midraș Hagadol).

Despre foametea din zilele lui Iacob scrie în pericopa noastră: „Și în țară era mare foamete” (Geneza 43:1). În

urma acestei foamete, Iacob și fii lui au coborât în Egipt.

Midrașul aduce perioade de foamete în istoria omenirii în lume și Israel (Bereșit Raba 25); „Zece ani de foamete au fost în lume; unul a fost în zilele Adam Harișon (primul om): „Blestemat să fie pământul din cauza ta” Geneza 3:17); unul a fost în zilele lui Lemeh: „Din pământul pe care Dumnezeu l-a blestemat” (Geneza 5:29); unul în zilele lui Avraham: „Și a fost foamete în țară” (Geneza 12:10); unul în zilele lui Ițhak: „A fost o foamete în țară, în afară de foamea dintâi” (Geneza 26:1); unul a fost în zilele lui Iacob: „Era al doilea an de foamete pe pământ” (Geneza 45:6); unul în zilele judecătorilor: „Pe vremea judecătorilor, în țară era o foamete” (Rut 1:1); unul în zilele lui David: „În zilele lui David a fost foamete trei ani la rând” (2Samuel 21:1); unul în zilele lui Eliyahu (Ilie): „Viu este Adonai Elohei Israel, înaintea căruia stau, că în acești ani nu va fi nici rouă nici ploaie decât la cuvântul meu” (1Regi 17:1); unul în zilele lui Elișa (Elisei): „După un timp a fost o mare foamete în Samaria” (2Regi 6:25); aceasta a fost una care a venit pe pământ, dar o mai fi una care va veni în viitor: „Iată vin zile ... când voi trimite foamete în țară, dar nu foamete de pâine și nici sete de apă, ci de auzirea cuvintelor lui Dumnezeu” (Amos 8:11).

* * *

În pericopa noastră, Mikeț, faraonul visează despre șapte vaci slabe care mănâncă șapte vaci grase. După aceea el a avut încă un vis, în care șapte spice slabe înghit șapte spice grase. De aici putem învăța rezultatele dezastruoase ale foametei: viețuitoarele grase, pline și frumoase devin slabe, urâte și bolnave. Și comportamentul lor se schimbă. Ele devin impulsive și violente, gata de orice brutalitate.

O altă întrebare care se pune este de ce a visat Faraonul același vis de două ori, Răspunsul este că această repetiție vine să aprobe corectitudinea rezolvării visului: „Și dacă visul i-a fost dat de două ori faraonului, înseamnă că adevăratul Dumnezeu a hotărât lucrul acesta” (Geneza 41:32).

Plaga de foamete descrisă în pericopa noastră s-a petrecut înainte de plaga Nilului - una din cele zece plăgi care au lovit Egiptul. Și de această dată izvoarele Nilului s-au uscat și râul-zeu a dus Egiptul la foamete. [Putem poate adăuga și această lovitură la cele zece plăgi care i-au convins pe egipteni să-i elibereze pe evrei.](#)

Pericopa Mișpatim - Interdicția de luare de mită [anul 5783]

Toraua ne avertizează pentru prima oară să nu se ia mită în pericopa Mișpatim: „Să nu luați mită, căci mita îl orbește pe cei isteți și răstălmăcește cuvintele celor dreți” (Exod 23:8). Toraua repetă această avertizare în pericopa Șoftim: „Să nu încovoi judecata, să nu fi părtinitor și să nu iei mită, căci mita orbește ochii celor înțelepți și răstălmăcește cuvintele celor dreți” (Deuteronom 16:19).

A doua atenționare pune întrebări deoarece se pune întrebarea de ce după ce Toraua avertizează judecătorul ca să

nu denatureze justiția și să nu fie părtinitor, mai adaugă judecătorului să nu ia mită. Acest lucru este și mai ciudat mai ales după ce Toraua a precizat ca nu cumva să încovoiați judecata, să nu ai milă de săraci când judeci (Rambam, Sefer hamitvot 247), să nu preferi în judecată pe cei importanți și să nu denaturezi justiția față de sclavi și față de orfani și să nu le fie frică judecătorilor de bandiți. În ciuda acestor atenționări, am mai primit porunca să judecăm drept.

Primirea mitei și teama de încovoierea dreptului

Teama este ca nu cumva judecătorul să spună că-mi este neplăcut să-l refuz pe cel care vrea să-mi dea, după ce s-a străduit să aducă ceea ce a adus, cu scrupulozitate a adus. Eu doar cred în Dumnezeu și am depus un jurământ, eu am primit atribuțiile mele încă de pe Muntele Sinai și mita propusă nu mă va influența deloc. Aici vine Toraua și ne învață despre impactul negativ pe care-l are mita asupra celui care o primește.

Ca aceste lucruri să pătrundă bine în mintea oamenilor, Toraua și Talmudul accentuează aceste avertizări. În Talmud, în tractatul Ketubot 105:b, apare o poveste foarte semnificativă. Rabi Yișmael avea un *aris* (un agricultor care întreține pământul altcuiva) care îi aducea în fiecare vineri fructe din grădina lui Rabi lișmael. Într-o zi *arisul* a venit cu fructele cu o zi înainte, joi. El l-a întrebat pe *aris* de ce ai adus fructele înainte de timp? *Arisul* i-a răspuns că va avea o audiere la un proces în aceea zi și ca să nu vină de două ori le-a adus mai devreme. Rabi Yișmael a refuzat să primească fructele și s-a abținut ca să fie judecător la acest *aris* și a numit alți doi judecători în locul lui. După ce s-a terminat procesul, Rabi lișmael s-a interesat care au fost argumentele fiecărei părți. Atunci el a început să spună că era mai bine ca *arisul* să spună așa și așa decât susținuse. Adică, chiar și propunerea inocentă al *arisului* l-a influențat pe Rabi Yișmael. Când el a văzut influența negativă a mitei, a spus „să moară toți cei care primesc mită”. Dacă eu care nu am fost de acord să primesc „mita” prin înaintarea aducerii fructelor mele din grădina mea, am fost influențat de propunerea acestei „mite” și l-am susținut pe *aris* necondiționat, ce pot spune cei care nu pot ține față influențelor negative ale mitei. În Talmud se spune doar că gândurile celui care primește mită se fac identice cu cele ale celui care dă mita.

Interdicția de primire a mitei și dacă nu este chestiune de încovoiere a judecatei

Înțelepții au interzis primirea de mită și în acest caz. În midraș ni se spune că versetul „să nu iei mită” nu înseamnă numai să nu iei mită ca să scoți pe cineva nevinovat, ci și dacă mita este ca să-l acuze pe cel vinovat.

Rezultă că Toraua îl îndepărtează pe judecător să primească mită în orice circumstanță, nici măcar ca să-l achite pe cel nevinovat sau să-l învinovățească pe inculpat. Rambam în cartea „Mișne Tora” avertizează de aceste fapte într-un mod foarte aspru. La fel avertizează și Șulhan Aruh.

Interdicția de dat mită

Cu toate că Toraua n-a interzis în mod explicit de dat mită, „Șulhan Aruh” interzice în mod clar: „Așa cum cel care ia trece peste „nu faci - lo tase”, așa și cel care dă trece peste „Să nu pui un obstacol înaintea unui orb” (Levitic 19:14). Și Rambam a stabilit acest lucru cu mult mai înainte în cartea sa „Mișne Tora”, Sanhedrin 23:b. Cu toate acestea, rămâne întrebarea de ce oare Toraua n-a găsit de cuviință să interzică și darea de mită așa cum a interzis primirea ei. Și legile din Talmud încoace ca și legile moderne în țările civilizate le interzic pe amândouă.

Cine nu are voie să primească mită?

Nu numai judecătorii implicați într-un anumit proces nu au voie să primească, ci toți cei care au de a face cu justiția, inclusiv acuzați și acuzatori. Mai mult decât atât. În halacha apare că nici demnitarii și conducătorii nu au voie să ia mită. Instituțiile statului sau ale orașului sau ale comunității trebuie să stabilească reguli clare contra dării și primirii de mită, ca nu cumva să se ajungă la situații pe care le vedem din ce în ce mai des în zilele noastre.

Să nu uităm cuvintele eterne ale marelui nostru profet, Isaia: „Conducătorii tăi sunt îndărătnici și tovarăși cu hoții, fiecare dintre ei iubește mita și aleargă după daruri, nu-i fac dreptate orfanului, iar cauza văduvei nu ajunge până la ei” (Isaia 1:23).

Pericopa Naso - Nazireu - sfânt sau păcătos?

נזיר [anul 5783]

În pericopa Naso învățăm regulile legate de o persoană care își asumă ca prin un angajament să fie cea ce este numit nazireu (Numeri cap. 6). Ca de obicei, există extrem de multe întrebări care nu au răspuns în Tanach și noi trebuie să le deslușim din Toraua Orală. Și haftaraua care a fost aleasă la această pericopă este povestea judecătorului Samson, poate cel mai cunoscut nazireu din istorie.

Termenul „Nazireu” vine de la cuvântul ebraic *nazir* נזיר, care înseamnă „consacrat” sau „pus deoparte”. Nazireu este un bărbat sau o femeie care și-a asumat unele interdicții. Principalele interdicții ale nazireilor sunt: este interzis să bea vin sau să mănânce struguri, este interzis să se tundă și să-și bărbierească părul și barba și să se impurifice de la mort. De obicei perioada de nazireu este precisă și exactă, dar există și unele feluri puțin diferite, cum ar fi nazireu pe viață. Cei mai cunoscuți nazirei evrei au fost: Samson și Samuel.

În cartea „Hahinuch” (החינוך o carte despre cele 613 mițvot din sec. 13) scrie că motivul acestor interdicții este să-l faci pe om ca el să-l slujească mai bine pe Dumnezeu fără ca viciile materiale să intervină. De aceea nazireul trebuie să se abțină de la băut vinul, care reprezintă plăcerile lumii; de asemenea trebuie să-și lase părul să-i crească, fiindcă și creșterea părului lung simbolizează învingerea dorinței de frumusețe și estetică. Îndepărtarea de la impuritatea mortului vine pentru că impuritatea aduce la slăbirea forței mentale, iar o persoană care vrea să slujească pe Dumnezeu în întregime, ar face bine să-și păstreze puritatea.

Nu este scris în Tora deslușit de ce cineva și-ar asuma interdicțiile de nazireu. Însă Hazal, adică înțelepții, se ocupă de această întrebare în tractatul Nazir. Ei fac legătura între cazul *sota* סוטה - deviere și *nazir* נזיר - nazireu. Regula de a se abține de la băut vin este în legătură cu cazul *sota*, fiindcă aduce la o deviere de la normă. Adică abținerea ne ajută să ne păstrăm demnitatea. În Talmud scrie: „Oricine vede un deviat (*sota*) în depravare va pune deoparte vinul”, ca să nu ajungă să păcătuiască.

O altă întrebare este care trebuie să fie atitudinea noastră față de nazireu. Pare că în Tanach atitudinea este pozitivă. Profetul Amos când vrea să descrie avantajele poporului evreu spune: „Pe unii dintre fiii voștri i-am ridicat ca profeți și pe unii dintre băieții voștri ca nazirei” (Amos 2:11). În cartea Plângeri, când autorul descrie măreția Ierusalimului spune: „Nazireii, ei erau mai puri decât zăpada, erau mai albi decât laptele” (Plângeri 4:7).

Spre deosebire de aceasta, înțelepții din Toraua Orală sunt într-o divergență față de nazirei. În Talmud părerea este

că nazireul este unul care a păcătuit. Cauza este că el și-a interzis lucruri care sunt permise de obicei. Așa se explică faptul că la sfârșitul perioadei de nazireu, persoana trebuia să aducă la templu o jertfă specială: „Iată legea cu privire la nazireu, în ziua în care se împlinesc zilele nazireatului său, el să fie adus la intrarea cortului întâlnirii și să-i prezinte lui Dumnezeu ca ofrandă un berbec tânăr ... apoi preotul să le prezinte înaintea lui Dumnezeu și să jertfească ofranda pentru păcat a nazireului și ofranda lui arsă”. (Numere 6:13-14, 16).

Talmudul întreabă de ce un nazireu care s-a obligat de la sine să-și asume unele interdicții, trebuie să se căiască? Cu ce a păcătuit el? Una din părerile din Talmud este faptul că el s-a abținut de la plăcerea de a bea vin este chiar el un păcat.

Spre deosebire de Talmud, midrașul îl laudă pe nazireu și îl consideră „sfânt”. Dar adevărul este că nu există nicio divergență între cele două surse. Dacă cineva decide să fie nazireu pentru Dumnezeu, ca să-l slujească pe Domnul fără stânjenire trupească și așa el se află pe o treaptă spirituală care să-i permită aceasta – atunci el se numește „sfânt”. Însă dacă nazireatul este mai înalt decât nivelul persoanei, iar primirea lui doar îl întristează fără să-l ridice la nivelul dorit, sau dacă nazireatul nu se face pentru Dumnezeu ci ca să se laude în fața altora, așa un nazireu este considerat păcătos.

Cineva poate fi nazireu doar în Ereț Israel și nu în diaspora din cauza impurității locului. Cine a făcut făgăduința în străinătate, este amendat și obligat să facă aliya în Israel și să-și împlinească nazireatul după numărul zilelor la care s-a obligat. Iată o poveste din Talmud, tractatul Nazir 19:b: „Un eveniment despre regina Heleni (Helena din Adiabene, convertită la iudaism, 30 e.n.) care a spus când a plecat fiul ei la război, că dacă se va întoarce cu bine voi fi nazireată șapte ani. După ce el s-a întors cu bine ea a fost șapte ani nazireată. După ce a venit să stea în Israel și s-a dus să aducă o jertfă, Casa lui Hilel a obligat-o să mai fie nazireată șapte ani”. Cu alte cuvinte, anii în care a fost în străinătate nu sunt luate în calcul.

Practica nazireatului este legată și de misterul folosirii termenului „Nazarinean” în Noul Testament. Apostolul Luca era conștient că vinul era interzis în nazireatul evreiesc, căci îngerul care vestește nașterea lui Ioan Botezătorul prezice că „mare va fi el înaintea Domnului nici vin și nici băutură tare nu va bea” (Luca 1:15). Luca menționează totodată că la venirea sa la Ierusalim, Pavel a fost îndemnat să evite ostilitatea evreilor de acolo asumându-și interdicțiile de nazireu (Fapte 21:20-24).

Concluzia trasă poate fi că această practică a fost menținută până la distrugerea celui de al doilea templu. Deja înainte, mulți dintre înțelepții perioadei celui de al doilea templu s-au împotrivit nazireatului văzând între acești nazirei mulți care nu o practicau cinstit și devotat din plină credință.

Pericopa Nițavim - VaYelech - Moșe (Moise) Rabenu se desparte de poporul evreu [anul 5783]

În ziua morții sale, Moșe Rabenu adună tot poporul evreu ca să le facă un legământ special cu Dumnezeu ca ei să păstreze mișvoturile Lui. El începe cu următoarea declarație: „Voi stați astăzi cu toții în fața Domnului, Dumnezeului vostru, căpeteniile voastre, semințiile voastre, bătrânii voștri și dregătorii voștri, toți bărbații din Israel, copiii voștri, femeile voastre și veneticul care este în mijlocul taberei tale, de la cel care îți taie lemnele până la cel care îți scoate apa” (Deuteronom 29:9-10).

Legământul în care au intrat fiii lui Israel îi atenționează ca nu cumva să creadă că ei pot să păcătuiască fără să fie pedepsiți. Dumnezeu nu-i va ierta pe cei care păcătuiesc, ci îi va izgoni din Ereț Israel. Când fiii păcătoșilor vor vedea țara în paragină, ei vor înțelege că aceasta este o pedeapsă de la Domnul Dumnezeu. Atunci ei se vor întoarce la El cu tot sufletul lor, iar El îi va scuti, îi va strânge dintre popoare și îi va aduce în țara promisă. De asemenea, îi va binecuvânta pe ei și pe tot ce este al lor.

„Căci porunca aceasta pe care ți-o poruncesc eu astăzi nu e nici prea înaltă pentru tine, nici prea departe. Nu este în ceruri, ca să zici, cine se va sui pentru noi în ceruri și ne-o va aduce, ca să o ascultăm și să o înfăptuim” (Deuteronom 30:11-12). Căci este aproape de tine, în gura ta și în sufletul tău ca să le poți face.

Moșe își încheie discursul legământului spunând că Dumnezeu a pus în fața fiecăruia viața și moartea și vă poruncesc să alegeți viața.

După aceea Moșe merge să se despartă de poporul Israelului și să-l numească pe Iehosua Bin-Nun ca succesorul său. El semnalează că în aceeași zi el împlinește 120 de ani și îi pregătește pentru luptele grele care îi așteaptă pentru cucerirea țării. El adaugă ca nu cumva să le fie frică, fiindcă Dumnezeu este cu ei. El îl cheamă pe Iehosua și îi spune aceste lucruri.

După aceea el prezintă poporului evreu mișvaua numită *Hakhel*, הקהל „adunare”. În anul care vine după anul de *șmita*, va trebui să vă adunați în Templu. Acolo regele va da un discurs cu învățătură din Tora și va întări poporul pentru ținerea Toraei și a mișvoturilor.

După aceea Dumnezeu l-a chemat pe Moise și pe Iehosua să se înființeze în fața Lui. El le-a spus că după moartea lui Moșe va veni ziua în care fiii lui Israel se vor deturna din căile Toraei și se vor îndrepta spre alți dumnezei. Ca pedeapsă El își va ascunde fața de ei. După aceea îl poruncește pe Moise să scrie „Cântarea Haazinu”, pe care o vom citi în pericopa următoare.

[Moșe Rabenu scrie toate cele cinci cărți ale Toraei într-o carte specială pe care o încredințează cohanimilor/leviților \(preoților\) poruncindu-le ca ei să o pună lângă Chivotul Legământului.](#)

Pericopa Noah - Cele șapte legi (porunci) a lui

Noah (Noe) שבע מצוות נח [anul 5783]

Aceste șapte porunci – mițvot sunt un set de legi morale universale care după Talmud au fost date de Dumnezeu lui Noah și „fiilor lui Noah”. Șase dintre ele sunt „să nu faci” לא תעשה și doar una este „să faci” תעשה. Ele mai sunt cunoscute sub numele de „Legea noahice”.

Cele șapte porunci după cum apar ele în Talmud, tractatul Sanhedrin 56:a-b și în Tosefta, tractatul Avoda Zara 9:4 sunt:

1. Să nu te închini la statui, adică idolatrie
2. Să nu blestemi pe Dumnezeu, adică binecuvântarea lui Adonai
3. Să nu comiți un omor, adică vărsare de sânge
4. Să nu faci incest
5. Să nu furi
6. Să nu mănânci carne de la un animal viu
7. Să înființezi un sistem de drept

Toți neevreii au primit porunca să îndeplinească aceste porunci, chiar dacă nu le-au asumat. Cele 613 porunci pe care le-au primit evreii sunt detaliate în Tora. Pe când cele 7 porunci ale lui Noah nu sunt.

Despre originea lor învățăm de la Rambam, care în „Hilhot melachim” (Legile regilor) 9:1 scrie: „Pe șase lucruri a fost poruncit primul Adam: idolatria, binecuvântarea lui HAȘEM, vărsarea de sânge, incestul, furtul și dreptul. Cu toate că ele au ajuns la noi prin intermediul lui Moșe Rabenu, noi învățăm din toate spusele în Tora că de aceste șase a fost poruncit Adam Harișon (primul). Iar lui Noah (Noe) a mai adăugat al șaptelea, carne de la animal, când a poruncit „Numai carne cu viața ei, adică sângele ei să nu mâncați” (Geneza 9:4). Acestea sunt cele șapte porunci și așa a fost până la Avraham”.

Nu avem probe că evreii ar fi încercat vreodată să impună aceste reguli neevreilor. Însă noi găsim în Noul Testament o afirmație care pare să ne spună că creștini ar trebui să adopte aceste reguli sau o parte din ele: „De aceea părerea mea este că nu ar trebui să-i judecăm pe aceia din națiuni care se întorc la Dumnezeu, ci să le scriem să se abțină de la lucrurile pângărite de idoli, de la imoralitate sexuală, de la animale strangulate și de la sânge” (Faptele apostolilor 15:19-20). Acestea sunt vorbele lui Simeon care după ce amintește vorbele profetilor despre reîntoarcerea poporului în țara sa, adaugă asta la națiuni. Sunt aici trei sau patru porunci ale lui Noah: idolatrie, incest, carne de animal și poate și vărsare de sânge”. Propunerea lui a fost probabil acceptată fiindcă în continuare bătrânii și apostolii au trimis pe Iuda și Sila la câteva națiuni cu mesajul: „Căci spiritul sfânt și noi am considerat că este bine să nu vă adăugăm nicio altă povară decât următoarele lucruri necesare: să vă abțineți de

la lucrurile jertfite idolilor, de la sânge, de la animale strangulate și de la imoralitate sexuală. Dacă aveți grijă să vă feriți de aceste lucruri, vă va merge bine” (Faptele apostolilor 15:28-29).

S-ar putea ca aceste porunci să aparțină domeniului de logică, de raționalism cum le definește Rambam mai sus, dar este mai probabil că ele sunt unele din poruncile fiilor lui Noah adoptate de acești judeo-creștini.

Pericopa Șmini - Păcatul lui Nadav și Avihu după Midrașim [anul 5783]

Păcatul lui Nadav și Avihu în pericopa noastră este descrisă în felul următor: „Nadav și Avihu, fii lui Aharon, au luat fiecare fârașul lui pentru foc, au pus foc pe ele, au pus tămâie deasupra și au adus înaintea lui Adonai un foc străin (nepermis), foc pe care El nu li-l poruncise” (Levitic 10:1). Imediat după aceasta citim despre pedeapsa lor: „(Atunci) un foc a ieșit dinaintea lui Adonai și i-a mistuit și ei au murit în fața lui Adonai” (Levitic 10:2). Problema în acest scurt eveniment este stabilirea păcatului celor doi, care a forțat omorârea lor de către Dumnezeu. Căutarea acestui păcat în alte locuri din Tora în care sunt amintiți cei doi frați nu ne ajută (Levitic 16:1, Numeri 3:4, Numeri 26:61). Înțelepții din Talmud și comentatorii de atunci și până astăzi sunt în dezacord despre păcatul lor și propun multe explicații. Noi vom analiza unele dintre ele.

Noi vom căuta în acest articol răspunsuri din nenumăratele midrașim la acest mister. Specialiștii, împart comentariile din midrașim în câteva categorii după ce încearcă să le curețe de influențe helenistice, romane referitoare la distrugerea templului etc. Așa putem observa unele midrașim cu abordare istorică, abordare halahică, adică religioasă și altele.

Midrașim care fac legătura cu contextul

În midrașul VaYikra Raba cap. 2, păcatul celor doi este explicat că ei „erau băuți cu vin”. Această explicație vine din cauza alăturării a ceea ce apare imediat în continuare: „să nu beți vin sau spirtoase” (Levitic 10:9). Această interpretare derivă de la alăturarea apropiată a celor două versete. Alte două explicații se bazează pe contexte mai îndepărtate: una spune că ei au intrat „fără haine pe ei”, iar alta că „au intrat fără să se spele pe mâini și pe picioare”. Acestea nu se bazează pe fapte scrise în Levitic cap. 10, ci din cartea Exod: „Să le faci pantaloni de in ca să-și acopere goliciunea, să fie de la șolduri până la coapse. Aharon și fiii lui să-i poarte când intră în cortul întâlnirii sau când se apropie de altar pentru a sluji în locul sfânt, ca să nu-și atragă nelegiuirea și să moară” (Exod 28:42-43); „Să-și spele mâinile și picioarele ca să nu moară” (Exod 30:21).

În midrașul Pesikta de Rav Cahana apare explicația care pare a fi cea mai inedită și apropiată de textul nostru, ei au adus focul dintr-un lighean nepurificat.

Midrașim cu efect educațional

Multe midrașim pun focus pe personalitatea lui Nadav și Avihu: „Au prezentat halacha (lege religioasă) în fața lui Moise, învățătorul lor” (VaYikra Raba cap. 20 și Talmud, tractatul Eruvin 63:a); „Nu s-au sfătuit între ei” (VaYikra Raba cap. 20); „Nu au avut fiii” (VaYikra Raba cap. 20); „Nu au avut neveste” (VaYikra Raba cap. 20); „Au așteptat moartea lui Moise și Aaron: când vor muri acești doi bătrâni?” (Talmud, tractatul Sanhedrin 52:a). Ceea ce este comun la toate aceste explicații este că „focul interzis” și „nu li-l poruncise” nu sunt amintite. Ideea comună a lor este pur educațională.

„Au prezentat halacha (lege religioasă) în fața lui Moise, învățătorul lor”

În VaYikra 20 ne este scris că ei au murit din cauză că „Au prezentat halaha (lege religioasă) în fața lui Moșe, învățătorul lor”. În Talmud, Eruvin 63:a și în alte surse scrie că Nadav și Avihu au spus: „Cu toate că focul coboară din ceruri, este o mițva (poruncă) să o aducem chiar și de oriunde”. Tema în aceste midrașim este relația între profesor și elev. Pare că midrașul ne atenționează despre elevi care prezintă halaha în fața profesorilor lor. Și mai vedem că „oricine se contrazice cu profesorul lui, parcă s-ar contrazice cu divinitatea (*șechina*)” (Talmud, tractatul Sanhedrin 110:a).

„Nu s-au sfătuit între ei”

La concluzia aceasta au ajuns înțelepții din cauza unei probleme gramaticale unice în Tora în acest verset, Levitic 10:1. În contradicție cu regulile gramaticii ebraice, aici nu există acord între subiect și predicat. Subiectul – omul – este la singular pe când predicatul – au luat – este la plural. În limba română în traducerea mea în care am căutat să fiu fidel originalului, pot să pun verbul la plural, cum apare în traduceri. În ebraică expresia pentru reciprocitate este „omul a luat fărășul cu celălalt”, adică subiectul este „om” la singular, iar predicatul „au luat”, la plural.

De la acest dezacord înțelepții au ajuns la concluzia că cei doi frați nu s-au consultat între ei înainte de a aduce „focul străin”, așa cum erau obligați să o facă.

„Nu s-au căsătorit”

Înțelepții au analizat temele legate de căsătorie apreciind importanța lor pentru oameni. Ei au fost contra abordării înțeleptului Ben Azai care și-a umplut sufletul cu învățătura Toraei și nu s-a căsătorit (Talmud, tractatul Levamot 63:b). Ei au discutat mult despre vârsta potrivită pentru o persoană la căsătorie. În Talmud, tractatul Kidușin 30:a scrie că Rabi Yișmael spunea că vârsta potrivită este de 20 de ani. Pe de altă parte, Rabi Iehuda în numele lui Rabi Nehemia spune că vârsta este între 16 și 22.

Din cauză că despre Nadav și Avihu scrie „N-au avut fii” (Numeri 3:4 și 1Cronici 24:2), s-a ajuns la concluzia că nu erau căsătoriți. Așa a fost folosit acest episod în disputa cu cei care au susținut să se întârzie vârsta de căsătorie sau să rămâne celibatar. Ceea ce a vrut să ne spună scriptura este că situația de a nu avea fii a pricinuit să nu aibă urmași și linia de moștenire să treacă la ceilalți doi frați, Elazar și Itamar.

Pericopa Șoftim - Interzicerea de a se teme în

război [anul 5783]

În pericopa noastră găsim un teanc de legi de război (Deuteronom cap.20). Acestea sunt cele mai vechi legi legate de comportamentul soldaților și al ofițerilor în timpul războiului. Codurile legale din Orientul Antic nu conțin legi de război și nu au stabilit norme legale pentru conduita armatei înainte de război, în timpul războiului și după război. Dacă cercetăm codicele antice – legile Eshnunna, Hammurabi, Assyria, Hittites, Noul Babylon – vedem că nu adoptă nici măcar o singură lege cu conținut etic-moral, care nu prevede nicio restricție despre conduita armatei – ca un colectiv sau particular. Singurele legi pe care le putem găsi sunt toate legate de drepturile economice ale soldaților și ale familiilor lor.

În legea care deschide lista de reguli legate de război scrie: „Când vei ieși la luptă împotriva dușmanilor tăi și vei vedea cai și care, popor mai numeros decât tine, să nu te temi de ei, căci Domnul, Dumnezeul tău, care te-a adus din țara Egiptului, este cu tine” (Deuteronom 20:1). Aici Toraua prezintă trei cauze la frică; prima este „dușmanul tău”, despre care ni se spune în Mișna, tractatul Sota 8:1: „Dușmanii tăi – nu înseamnă frații tăi, nu Iuda este dușmanul lui Simeon și nu Simeon este dușmanul lui Benjamin și care, dacă veți cădea în mâinile lor ei vor avea milă de voi. Cu dușmanii voștri voi luptați, iar dacă veți cădea în mâinile lor, ei nu vor avea niciun pic de milă”.

Ceilalți doi factori de frică sunt: cai și care, adică superioritate în armament, iar al treilea este „popor mai numeros ca tine”, adică superioritate numerică. Cu toate acestea Toraua cere luptătorilor să nu se teamă căci Dumnezeul este cu ei.

Noi ne concentrăm în frică, fiindcă frica are consecințe foarte negative în război: frica îl paralizează pe luptător și dăunează calității lui; frica îi contaminează și pe colegi, iar despre aceasta s-a spus „să nu înmoaie inima fraților lui după inima lui” (Deuteronom 20:8), iar la sfârșit frica stă în contradicție cu obligația de încredere în Dumnezeu „Domnul, Dumnezeul tău, care te-a adus din țara Egiptului, este cu tine” (Deuteronom 20:1).

O altă întrebare care se pune este dacă cuvintele la imperativ „să nu te temi” ar fi o poruncă și cine n-o îndeplinește încalcă o interdicție din Tora ori poate ele sunt în total cuvinte de încurajare cu scopul de a întări spiritul soldaților? În această dispută înțelepții sunt total divizați. Rambam scrie în „Sefer Hamișvot” că „să nu ne temem de dușmani și să nu fugim de ei” este o mișva „lo taase”. Alți mulți înțelepți cred că acest imperativ este doar o chemare de încurajare și morală și nicidecum o poruncă.

Se pot aduce argumente în favoarea fiecăreia din cele două variante. Pe de o parte, opoziția lui Rambam spun că frica este o caracteristică normală și omul nu se poate abține silit de la ea și de aceea nu se poate interzice frica prin ordin. Pe de altă parte, în favoarea lui Rambam ne putem baza pe modul de exprimare al acestui imperativ „să nu te temi” identic cu cele zece porunci „să nu ucizi, să nu preacurvești” (Exod 20:13-14). Aici în mod clar nu este o recomandare ci este o poruncă. Însă Rambam vorbește și de porunci din domeniul emoțional. De exemplu „să nu poftesti” (Exod 20:17), „să-l iubești pe Domnul Dumnezeul” (Deuteronom 6:5) sunt porunci emoționale.

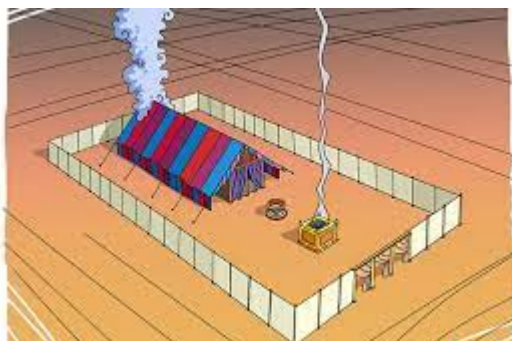
Câteodată și porunci emoționale pot fi în același timp și porunci de „facere”. De exemplu mișvaua pe care a spus-o Hilel Hazaken (bătrânul) când un străin l-a rugat să-i spună toată Toraua stând „pe un picior”: „Ceea ce tu urăști, să nu-i faci semenului tău” (Talmud, tractatul Șabat 31:a). Aceasta este o poruncă emoțională care este mai ales

una de „facere”. Rambam cataloghează și porunca „să nu te temi” în acest fel ca fiind o poruncă emoțională care trebuie împlinită prin „facere”. Cu alte cuvinte, frica de război este un simț natural pe care unii nu o pot depăși și nu li se poate porunci să nu se teamă. Rambam spune că este necesar să transformi această teamă în curaj, să nu cumva să fugi de la război sau să te gândești la retragere. Acestea sunt fapte pe care omul le poate monitoriza în mare parte.

O întrebare care se poate pune este de ce porunca este „să nu te temi” și nu „să nu fugi din război”? Această chestiune o vom trata altă dată.

Pericopa **Ṭav** - Focul de totdeauna (permanent), un foc care trebuie să ardă în noi tot timpul **אש התמיד Eš Hatamid**. O privire cabalistică-hasidică [anul 5783]

„Focul de totdeauna (permanent) să rămână aprins pe altar, să nu se stingă” (Levitic 6:13). Talmudul Yerușalmi spune despre acest verset: „Chiar și de Șabat, chiar și în impuritate”. Pentru orice apariție fizică a templului, avem o paralelă din templul interior pe care îl posedă fiecare evreu.

În cartea „Likutei Tora” ne învață marele *admor* al Habadului, Rabi Șneur Zalman din Liadi (Rusia, sec. 18) că altarul este sufletul evreului și că celor două altare – cel interior și cel exterior – sunt paralele cele două domenii ale inimii – cel interior și cel exterior – personalitatea superficială și esența sufletului.

Altarul pe care ardea focul permanent era altarul exterior. Aceasta înseamnă că pentru un evreu, iubirea lui Dumnezeu trebuie să fie afară, deschisă și vizibilă în fața oricui.

Retragere și separare

Temelia Șabatului este idea de odihnă și separare de viața cotidiană. Acțiuni de zi de zi sunt interzise în această zi. Însă Șabatul nu este doar o zi a săptămânii, ci este o stare de conștiință în miezul sufletului. Șabatul este o stare de reflexie și de înțelegere, după cum ne spune profetul Isaia 58:13: „Și vei numi Șabatul o desfătare”. De Șabat îl putem observa pe Dumnezeu, iar în consecință conștiința se retrage de la cotidian și de la orice care este profan.

Însă sunt și oameni care au păcătuit și s-au îndepărtat de la drumul cel bun. Ei simt că nu mai au legătură cu Dumnezeu. Acestor oameni le spune Talmudul „chiar și în impuritate”. Scânteia va arde întotdeauna în adâncul

inimii. Cu puțin carburant, el se va transforma într-o flacără care îl va lumina de tot.

Foc de jos și foc de sus

Focul permanent care a fost aprins cu mâna omului, a fost o pregătire pentru focul care a coborât din ceruri. Despre aceasta Talmudul ne spune: „Deși focul a coborât din ceruri, obligația (mițva) este să fie adusă de mâna omului” (Ioma 21:b). Trezirea de jos este cea care ripostează la focul de sus, doar când focul este perfect, fără cusururi.

Putem vedea acest lucru în pericopa acestei săptămâni și a săptămânii viitoare, de-a lungul inaugurării tabernacolului. În zilele în care îl pregăteau pe Aharon împreună cu instrumentele mișkanului, atât el cât și Moșe erau prezenți și aduceau jertfe. Numai „prezența divină” *șechina*, nu era prezentă. Doar în ziua a opta, după ce a fost făcută jertfa de totdeauna, s-a șters păcatul și „și un foc a ieșit dinaintea lui Adonai și a mistuit ofranda arsă și bucățile de grăsime de pe altar” (Levitic 9:24).

Ce a fost acest foc din ceruri? De ce era nevoie de completare la focului de pe pământ.

Omul este o creatură, el este finit. Există culmi la care el poate aspira prin forțele sale. Acțiunile lui sunt limitate în timp. Ca să le transforme ca ele să fie eterne, este nevoie de intervenție cerească, spirituală.

Din această cauză de-a lungul celor șapte zile de inaugurare ale tabernacolului l-au compus și descompus. Era o construcție umană care nu putea fi permanentă. Doar în ziua a opta, când a coborât „prezența divină”, tabernacolul a devenit permanent.

Șapte zile erau o săptămână, o măsură de timp pământească. Ziua a opta era o zi peste timpul omenesc – un număr care are sensul de eternitate. Din această cauză, ziua a opta a fost ziua în care creatorul infinit a depus prezența sa divină infinită.

Hotare

Deși omul nu poate aspira la infinit, focul infinitului coboară peste el doar dacă el a șlefuit până la perfecțiune focul lui și s-a întins până la limitele spirituale ale lui. Dumnezeu răspunde omului nu atunci când acesta se predă pasivității sau dispărerii, ci atunci când el ajunge la apogeul capacităților sale.

Acest fapt îl găsim în aluzia cuvântului „întotdeauna” din descrierea focului de a fi de totdeauna, adică infinit deoarece nu are sfârșit în spațiul timpului. Într-adevăr, timpul este format din părți finale – secunde, minute, ore. Chiar dacă viața noastră este închisă de acest lanț limitat de timp, prin completarea acestei vieți închisă în timp la revelația lipsită de timp al lui Dumnezeu, transformăm timpul însuși în timp etern.

Focul în folosul omului

Semnificația acestor lucruri este că orice evreu este un locaș pentru Dumnezeu. Chiar dacă el învață și ține mițvoturile, dacă lipsește focul permanent, *șchinaua*, „prezența divină” nu va locui în el. Evreul trebuie să aducă trei aspecte de revelație religioasă: „Lumea se sprijină pe trei lucruri: pe Tora, pe muncă (a Domnului, venerare), pe faptele de bunătate iubitoare” (Mișna, Pirkei Avot 1:2).

Învățarea Torei nu trebuie să fie o povară de nimic ca să scăpăm de încă o obligație în viață. Spusele Toraei trebuie să fie întotdeauna pe buzele oricui, iar ele trebuie grăite ca un foc aprig. În Talmud, cea mai înțeleaptă femeie, Beruria, ne spune că Toraua trebuie învățată din toate punctele de vedere ca să se îmbibe în tot organismul nostru, ca să putem spune „Toate oasele mele să spună, o Dumnezeule, cine este ca tine” (Psalmi 35:10).

Munca este rugăciunea, despre care se spune în Pirkei Avot: „Nu face din rugăciune o obișnuință ci să fie o pledoarie pentru mila și îndurarea Prezenței binecuvântate așa cum se spune că este milostiv și îndurător” (Mișna, Pirkei Avot 2:13).

Ṭedaka תדקה (caritate) – faptele de bunătațe reprezintă toate mișvoturile, și ele nu trebuie ținute doar din obediență față de Dumnezeu, ci cu căldură interioară care se realizează prin voință externă de a le îndeplini cât mai bine.

Acestea sunt locurile unde se află focul, focul omenesc care descarcă focul din ceruri. El îl aduce pe Dumnezeu pe lume și atrage infinitul spre spațiile finite ale cosmosului.

Pericopa Tazria-Mețora - Haftara: Cazul lui Ghehazi [anul 5783]

În această pericopă sunt descrise câteva feluri de lepră: câteva soiuri ale leprei de piele și lepra casei. Toraua nu ne indică cauza îmbolnăvirii de lepră. Înțelepții au apreciat că lepra ca fiind o pedeapsă pentru diferite păcate, mai ales că în pericopa Mețora ni se spune că cine se curăță (vindecă) de lepră aduce o jertfă de păcate. Unul dintre cei care au primit lepră în Tanach este slujitorul profetului Elișa (Elisei), Ghehazi. În cartea 2Regi cap. 5 ne este povestit că Elișa l-a vindecat pe Naaman, comandantul armatei regelui Aram de lepră și a refuzat să primească ceva pentru asta. Însă Ghehazi a gonit după Naaman și a reușit să scoată de la el bunuri prețioase pretinzând că fusese trimis de Elișa. El a descoperit ceea ce a făcut Ghehazi și a considerat-o o profanare a Domnului și i-a dat o pedeapsă cruntă: „Lepra lui Naaman se va lipi de tine și de urmașii tăi pentru totdeauna. Și Ghehazi a ieșit imediat dinaintea lui lepros, alb ca zăpada” (2Regi 5:27).

Midrașul completează povestea spunându-ne că lepra a venit peste el fiindcă a profanat cerurile alergând după Naaman după avere. Elișa a ridicat slava cerului nevrând să primească de la Naaman ceva. Însă Ghehazi a gonit după Naaman și l-a mințit spunând că Elișa l-a trimis ca să-i aducă o avere. El a profanat cerurile pe care Elișa le-a slăvit. Atunci Elișa i-a spus lui Ghehazi; Răufăcătorule ... tu ai spus în numele meu, ca apoi să mi-l profanezi ... tu ai mințit (versetul 22) ... tu vei lua cusurul lui, vei lua lepra lui Naaman (Bemidbar Raba 7:5).

Justificarea pedepsei

Înțelepții din Talmud și midraș au sesizat disproporția între păcat și pedeapsa lui. Ei au căutat să explice în felul următor.

Pedeapsa lui Ghehazi nu a fost dată doar pentru un singur păcat, ci pentru câteva păcate grave, printre care:

- Ghehazi s-a folosit de viclășuguri ca să stârneasă la idolatrie, după cum ni se povestește în Talmud, tractatul Sanhedrin 107:b. În 2Regi 8:7 scrie „Elișa s-a dus la Damasc”. Talmudul întreabă ce s-a dus el să facă. Unul dintre răspunsuri este că s-a dus ca să-l întorcă pe Ghehazi pe drumul cel bun după ce acesta a stârnit la păgânism ridicând un metal uriaș în aer printr-un magnet (explicația lui Rași) ca să atragă pe oameni la idolatrie.
- Ghehazi era suspect în chestiuni sexuale, după cum apare în Talmud, tractatul Berachot 10:b. Discuția este despre evenimentul din 2Regi 4:27: „Când a ajuns Elișa la munte, (femeia din Șunem) i-a cuprins picioarele. Și Ghehazi s-a apropiat ca s-o împingă”. Talmudul spune: „El este sfânt, a spus Rabi Iose Berabi Hanina, el (Elișa) este sfânt, dar slujitorul lui nu este. „S-a apropiat ca s-o împingă”, adică „a prins-o în gloria frumuseții”. Rași ne ajută cu un cuvânt ca să înțelegem: „sânii”.
- Ghehazi nu l-a respectat pe învățătorul lui după cum se cuvine. În Talmud, tractatul Sanhedrin 10:a scrie: „Rabi Iohanana a spus, de ce a fost Ghehazi pedepsit – fiindcă l-a chemat pe învățătorul lui pe nume, după cum scrie „Ghehazi a zis, Domnul meu regele, aceasta este femeia și acesta este fiul ei pe care Elișa l-a readus la viață (2Regi 8;5”.
- Ghehazi a împiedicat studenții deștepți să se apropie de Elișa, după cum scrie în Talmud „l-a îndepărtat pe elevi din yeșiva (școala) lui Elișa (Talmud, tractatul Sanhedrin 107:b).

Din spusele înțelepților reiese că Ghehazi era un adevărat răufăcător. De aici ei au constatat că pedeapsa fusese mai gravă decât cea descrisă în Tanach: „Patru persoane nu vor avea loc în lumea care vine ... Bilam, Doeg, Ahitofel și Ghehazi” (Talmud, Sanhedrin 90:a). Așadar reiese că prin căutări după mai multe păcate care să justifice pedeapsa gravă pe care i-a dat-o Elișa, înțelepții au găsit alte păcate care au dus la urmă la interzicerea lui de a intra în lumea cealaltă.

Pe de altă parte, înțelepții îl acuză pe profetul Elișa de rigoare excesivă. Talmudul scrie: „Întotdeauna stânga să respingă iar dreapta să apropie, nu cum a făcut Elișa care l-a împins pe Ghehazi cu ambele mâini” (Sota 47:a).

În concluzie putem spune că Ghehazi este vinovat de un păcat extrem de grav: profanarea domnului – hilul hașem. Mulți cred că una din obligațiile poporului evreu este să arate celorlalte popoare credința în Dumnezeu și astfel să sfințească numele lui Dumnezeu – *kiduş hașem* קידוש השם. Rolul poporului evreu este nu numai să fie un ideal personal, ci este obligația lui să fie învățătorul speciei umane la credința desăvârșită a Toraei. [În acest fel, popoarele se vor apropia din ce în ce mai mult la „spiritualitatea absolută” și așa vor avea și ei parte de viața veșnică.](#)

Pericopa VaEra și Bo - Cele zece plăgi ale Egiptului עשר מכות מצרים [anul 5783]

Cele zece plăgi, sau lovituri cum este în ebraică, este povestea din Tora despre zece lovituri date de Dumnezeu asupra poporului egiptean. Ele au venit în urma refuzului faraonului de a accepta solicitările lui Dumnezeu aduse prin solul său, Moise, de a-i elibera pe Fiii lui Israel. Numai după a zecea lovitură - moartea primilor născuți, el i-a lăsat pe evrei să plece.

Cele zece plăgi apar nu numai în Tora, ci și în Hagada șel Pesah, pe care evreii o citesc în seara de Pesah. Poreclele cu care sunt numite aceste plăgi apar în acest text.

Dumnezeu îl trimite pe Moise la faraon să-i ceară să-i elibereze pe evrei. El merge împreună cu fratele său, Aaron și cere în prima etapă să-i lase pe Fii lui Israel să meargă câteva zile în pustiu ca să jertfească pentru Dumnezeul lor. După ce faraonul refuză, Dumnezeu le poruncește celor doi să aducă lovitură după lovitură. Pe de altă parte El i-a provocat încăpățânare după încăpățânare ca faraonul să refuze eliberarea evreilor.

Plăgile au fost următoarele:

1. **Sânge - dam דם**. Apele Nilului se transformă în sânge, peștii mor, duhoarea este insuportabilă. Egiptenii sunt nevoiți să sape fântâni ca să aibă apă de băut. (Exod 7:20-24).
2. **Broaște - țefardea צפרדע**. Cantități uriașe de broaște (comentatori susțin că este vorba despre crocodili) umple Egiptul și intră și în case. Până la urmă ei mor și iar se așterne duhoarea. (Exod 8:13-14).
3. **Păduchi - kinim כנים**. În unele traduceri apare „țânțari”. Păduchii acoperă țara Egiptului, iar egiptenii se acoperă de păduchi. Ei suferă groaznic din pricina mâncării părului de pe cap și nu reușesc deloc să scape de aceste mâncărimi. (Exod 8:17-18).
4. **Sălbăticiune - arov ערוב**. După comentariile tradiționale, arov este un mix de animale sălbatice. Există și comentarii care înțeleg că ar fi vorba de muște sau tăuni. (Exod 8:24).
5. **Ciumă - dever דבר**. O epidemie de ciumă distruge în primul rând toate vitele egiptenilor. Această boală probabil nu este identică cu boala cu același nume pe care noi îl cunoaștem astăzi. „Ciuma modernă” lovește mai ales oameni și nu animale. Aceasta nu poate fi nici „ciuma vitelor”, fiindcă s-au îmbolnăvit animale care nu suferă de această molimă: cai, măgari și cămile. (Exod 9:6).
6. **Bube - shin שחין**. Moise și Aaron au luat funingine din cuptor, au aruncat-o, iar ea a devenit pulbere și s-a prefăcut în furuncule cu bășici pe oameni și animale. Acestea i-au împiedicat pe vrăjitorii egipteni să vină la Moise. (Exod 9:9-11).
7. **Grindină - barad ברד**. Dumnezeu a adus grindina care răspândește și foc peste țară. Oricare persoană sau animal care erau afară au murit. Grindina a lovit tot felul de plante de pe câmp și a distrus tot felul de copaci. (Exod 9:24-25).
8. **Lăcuste - arbe ארבה**. Lăcustele mănâncă toate recoltele din Egipt. (Exod 10:14-15).
9. **Întuneric - hoșeh חושך**. Trei zile a fost întuneric beznă în țara Egiptului. Nici măcar unul pe altul nu se puteau vedea. (Exod 10:22-23).
1. **Moartea întâilor născuți - Makat Behorot מכת בכורות**. Înaintea ultimei lovituri, au început pregătirile pentru ieșirea evreilor din Egipt. În același timp ei au pregătit Pesahul care a căzut în aceeași noapte.

La miezul nopții, Dumnezeu omoară pe toți primii născuți din Egipt. Panică cuprinde pe egipteni și faraonul poruncește lui Moise și Aaron ca evreii să iasă ca să facă jertfele cerute. Când vede că ei nu se întorc, îi urmărește

și îi ajunge la ruperea mării. Evreii pleacă la drum și cu asta se termină robia Egiptului. (Exod 12:29-33).

Plăgile sunt amintite și în alte cărți din Tanach, dar niciodată în listă completă: Psalmi 78:44-52, 105:28-36.

Rași merge după midraș și ne spune că ordinea plăgilor este ca și ordinea aplicării regulilor de război: întâi împiedicăm aprovizionarea dușmanului – plaga sângelui când mor peștii. Al doilea pas este înfricoșarea dușmanului prin bombardamente sau alte mijloace – aceștia sunt broaștele care fac un zgomot infernal, și așa mai departe.

Rezumatul celor zece plăgi

Plaga	Cine a provocat?	A fost avertizare?	Faraonul a cerut încetarea?	Oare plaga s-a întrerupt?
Sânge	Aaron	Da (după comentarii)	nu	nu
Broaște	Aaron	Da, în casa faraonului	da	da
Păduchi	Aaron	nu	nu	nu
Sălbăticiune	Dumnezeu	Da (după comentarii). Indirect?	Indirect?	da
Ciumă	Dumnezeu	Da, în casa faraonului	nu	nu
Bube	Moise și Aaron	nu	nu	nu
Grindină	Moise	Da, în casa faraonului	da	da
Lăcuste	Moise	Da, în casa faraonului	da	da
Întuneric	Moise	nu	nu	nu
Primul născut	Dumnezeu	Nu	Indirect?	da

Pericopa Vaethanan - Oare trebuie să stăm în picioare la citirea celor zece porunci? [anul 5783]

În pericopa Vaethanan mulți obișnuiesc să stea în picioare în timpul citirii celor zece porunci. Noi vom studia această tradiție – oare este obligatoriu să stăm în picioare? Și la citirea „cântării mării” se obișnuiește să se stea în picioare, însă problematica celor zece porunci este mai complicată.

Când templul exista încă, cele zece porunci se citeau în fiecare zi, după cum apare în Mișna, tractatul Tamid 5:1 și după cum ne scrie marele comentator al Mișnaei, Ovadia din Bartenura „deoarece ele sunt principalul Toraei”, însă după al doilea templu acest obicei s-a anulat din pricina creștinilor, care înțeleg că pe Sinai s-au dat doar cele zece porunci, pe când noi evreii, credem că acolo s-a dat toată Toraua, chiar și cea orală. Noi nu avem voie să facem o diferențiere între pericope și de aceea citim cele zece porunci doar în pericopele în care apar. Din această cauză, după căderea templului s-a interzis citirea celor zece porunci zilnic, iar inițiative de a le citi în perioada *Gheonim* (apr. Sec. 9-10) și în Spania au fost respinse. Avem o listă lungă de înțelepți din Evul Mediu care au respins aceste idei.

Problema de care ne ocupăm noi, anume ridicarea în picioare în timpul citirii celor zece porunci din citirea săptămânală din Tora, a fost pusă pentru prima oară în dezbatere de marele înțelept Rambam (Maimonides). Această abordare apare într-un răspuns pe care el îl dă la o întrebare pusă în urma hotărârii unui rabin-înțelept care a hotărât că obiceiul care era abordat până atunci în multe comunități evreiești de a sta în picioare la citirea celor zece porunci este inadmisibilă. El susține că cel care stă în picioare trebuie muștrat fiindcă aceasta aparține credinței și obiceiurilor creștinilor, care cred că cele zece porunci sunt deasupra restul Toraei, iar noi trebuie să ne îndepărtăm de credințele creștinilor care sunt în contradicție cu cele ale noastre.

Răspunsul lui Rambam a fost clar: ceea ce a impus de a sta jos în timpul citirii celor zece porunci rabinul este corect și de asemenea și argumentele aduse de el și nu este nimic de adăugat. Trebuie evitat acest obicei oriunde este practicat, deoarece acest obicei aduce la slăbirea credinței, iar oamenii își pot închipui că sunt trepte și niveluri în Tora. Creștinii cred că doar cele zece porunci au fost date din ceruri, iar restul Toraei a fost dată din gura lui Moșe, pe când noi credem că toată Toraua ne-a fost dată de sus. De aceea a fost interzisă citirea zilnică a celor zece porunci și este complet interzis de a decide că există în Tora ceva mai important și ceva mai puțin important. Toate apar în cartea „Teșuvat HaRambam 263”, „răspunsurile lui Rambam”.

În ciuda acestui răspuns a lui Rambam, era o tendință populară de a se scula la citirea celor zece porunci și ea există și astăzi chiar și în sinagogile din România. Au fost și unii înțelepți care au aprobat acest obicei. De exemplu, Rabi Șmuel Abuhav (1610-1694) a fost întrebat dacă obiceiul din regiunea Reggio de Calabria de a se scula la citirea celor zece porunci este corectă. El a răspuns că este corect fiindcă acest gest dă dovadă de respect și glorie, de parcă îl întâmpinam pe Dumnezeu Însuși.

Un alt înțelept, HaHida – Haiim Iosef David Azulai (1724-1806) aprobă și el bazându-se pe regula că „cutuma trebuie respectată”.

În zilele noastre, cel mai important înțelept, Maran Ovadia Iosef stabilește că în ciuda faptului că mulți au obiceiul de a sta în picioare la această citire, noi trebuie să procedăm după decizia lui Rambam, adică să nu stăm în picioare. Cine se ridică în picioare, trebuie muștrat.

Însă Rabi Ovadia Iosef era conștient că foarte mulți obișnuiesc să stea în picioare. De aceea el propune ca atunci

când se urcă tatăl sau profesorul-rabinul cuiva, să se stea în picioare. Aici apare o ciocnire între faptul că aceea persoană stă jos în timp ce toți stau în picioare și regula că n-ai voie să te opui obiceiului obștiei. Însă aici avem deja răspunsul lui Rambam; „O persoană nu va sta în picioare între oameni care stau jos și nu va sta jos între cei ce stau în picioare” (Derech Ereț Zuta 5); trebuie întotdeauna să mergi după majoritate, dacă nu este o încălcare al interdicției” (Teșuvat HaRambam 262).

Pericopa VaYehi - Asenat Bat Potifera, soția lui Iosif אסנת בת פוטי פרע [anul 5783]

Asenat este fiica lui Potifera, preotul (cohen) lui On, un oraș în nordul Egiptului, cunoscut sub numele de Heliopolis. În Geneza 41:45 scrie: „Faraonul i-a pus lui Iosif numele Țafnat Paneah și i-a dat-o de soție pe Asenat, fiica lui Potifera, preotul din On”.

Ea a născut doi gemeni, Manase - Menașe מנשה și Efraim אפרים: „Înainte să vină anul de foamete, lui Iosif i s-au născut doi fii; i-a născut Asenat, fiica lui Potifera, preotul din On. Iosif i-a pus întâiului născut numele Menașe (în ebraică biblică „dat uitări”) căci, a spus el, Dumnezeu m-a făcut să uit tot necazul meu și toată casa tatălui meu. Iar celui de al doilea i-a pus numele Efraim (în ebraică „rodește”) căci, a spus el, Dumnezeu m-a făcut roditor în țara necazului meu” (Geneza 41: 50-52).

Cei doi vor fi capete de triburi cu toate că nu sunt fii lui Iacob ci nepoții lui. Ei sunt amintiți în lista celor care au coborât din Canaan în Egipt, în ciuda faptului că ei s-au născut în Egipt: „Iată numele fiilor lui Israel, ale fiilor lui Iacob, care au intrat în Egipt ... Fiii Rahelei, soția lui Iacob au fost Iosif și Benjamin. În țara Egiptului, lui Iosif i s-au născut Manase și Efraim, pe care i-a născut Asenat, fiica lui Potifera, preotul din On” (Geneza 46:8, 19-20).

[Cine a fost Asenat?](#)

Noi învățăm despre originea lui Asenat, mai ales originile evreiești, din surse ebraice - Talmud și Midraș și din surse exterioare, mai ales din cartea din aproximativ sec. 1 î.e.n - sec. 1 e.n. în limba greacă care aparține Apocrifului „Iosif și Asenat”.

Vom începe cu sursele din scripturi, cele ebraice. În midrașim scrie: „Dina avea șase ani când a născut-o pe Asenat de la Șchem”. În traducerea aramaică a lui Yonatan Ben Uziel (paralel cu traducerea lui Onkelos) citim: „Dina a ieșit

cu fetele din oraș să se joace, iar Schem a luat-o cu forța și s-a culcat cu ea care a născut-o pe Asenat. Bnei (fii) lui Israel au vrut să o omoare, iar ea spunea, acum vor spune în toată țara că este un bordel în casa lui Iacob. El i-a adus un gândac din aur cu numele sfânt pe el, l-a atârnat pe gâtul ei, a trimis-o, iar ea a plecat. În fața lui Dumnezeu orice se poate întâmpla. Așa El l-a trimis pe îngerul Michael care a dus-o în Egipt la casa lui Potifera ... Soția lui Potifera era fără copii și a crescut-o ca pe fata ei”.

După această variantă ei erau veri de gradul întâi. Însă nu toți înțelepții susțin această interpretare. Ei susțin că Asenat era pur și simplu fiica preotului păgân din On pe nume Potifera. Unii susțin că el nu este altul decât Potifar (cele două nume seamănă mult), șeful găzii personale al faraonului, stăpânul lui Iosif care îl și întemnițase. Toate acestea ne sunt povestite în Talmud, tractatul Sota 13:b. Aici ne mai este povestit că el a încercat să se culce cu Iosif și a fost pedepsit prin castrare devenind eunuc și neavând copii. După această variantă, el a adoptat-o pe Asenat, fiica lui Dina. În midrașul „Pirkei deRabi Eliezer” 38, ca și în tractatul Sofrim 21:9 ni se povestește că la numirea lui Iosif ca adjunctul faraonului, a fost o mare sărbătoare la care fetele aruncau pe el diferite daruri. Printre altele au aruncat talismanul lui Asenat pe care i-a pus-o la gât bunicul ei, Iacob când a trimis-o în Egipt. Așa a înțeles Iosif că ea este din rândurile israeliților și a luat-o de soție.

Din cartea „Iosif și Asenat”

Există două versiuni despre autorul acestei cărți. Prima susține că autorul este un evreu elenizat din Alexandria în Egipt care a trăit între sec. 1 î.e.n. și sec. 3 e.n. Povestea pe scurt spune că Asenat, fiica lui Pentephres (Potifera în greacă) era o virgină păgână, renumită în tot Egiptul pentru frumusețea ei rară. Ea era pețită de tinerii nobili din Egipt, inclusiv de fiul cel mare al faraonului. Ea i-a refuzat pe toți, preferând să fie închisă în vârful unui turn pe moșia tatălui ei. Într-o bună zi apare în casa lui Potifera un oaspete – Iosif, care a venit din partea faraonului să adune taxe. Potifera propune fiicei lui să se căsătorească cu Iosif, care era un demnitar extrem de important. Ea refuză cu dezgust să se mărite cu un cioban străin. Când ea îl vede de departe cu toată frumusețea lui, ea se îndrăgostește de el. Povestea se prelungește când Potifera încearcă să-l convingă pe Iosif să se sărute cu Asenat, iar el refuză să sărute o virgină păgână. După multe peripeții ei se întâlnesc, se sărută și se căsătoresc. Asenat naște pe cei doi băieți, Manase și Efraim.

Fiul faraonului care era jignit de refuzul lui Asenat, a încercat să o omoare. Întâi a apelat la Simeon și Levi să facă treaba, dar ei au refuzat. Atunci el a apelat la Gad și Dan (fiii roabelor) și el le spune că a auzit că Iacob le va lua moștenirea din cauză că ei sunt fiii roabelor. Ei îl cred, atacă convoiul lui Asenat, omoară pe paznicii ei, dar ea se salvează și se refugiază la ceilalți frați. Ei merg să lupte contra fiului faraonului și Benjamin îl rănește cu o piatră. Ei refuză să-l omoare fiindcă ei nu execută un rănit. Fiul faraonului moare după trei zile în palatul tatălui său. După ce moare și faraonul, Iosif devine faraon și stăpânește preț de 48 de ani când îl numește faraon pe nepotul faraonului.

A doua versiune a cărții susține că această carte a fost scrisă în sec. 2 e.n. de un creștin, datorită asemănării descrierilor din carte cu principiile, ritualurile și liturghia din biserica creștină siriacă. Înțelepți creștini se bazează între altele pe faptul că în carte nu sunt amintite Toraua și Șabatul și în ciuda faptului că povestea se bazează pe Geneza 34 și 39. După această versiune, Iosif îl simbolizează pe Ieșu (Isus), iar convertirea lui Asenat nu este la iudaism ci la creștinism. Ea reprezintă în fond biserica. Cartea îi îndeamnă pe păgâni să se lepede de credințele lor și să se alăture la o viață de castitate și abținere pentru recompensă în lumea care vine.

Există șapte manuscrise diferite ale acestei versiuni în șapte limbi diferite. Una dintre ele este în limba română. Este greu de stabilit care manuscris este cel mai vechi.

Originea numelui Asenat și Potifera

Din punct de vedere științific etimologia celor două nume este egipteană. Asenat אַסְנַת este probabil o transcripție a numelui egiptean antic care înseamnă „ea aparține lui *nit* (o zeiță)”. Nume asemănătoare sunt cunoscute din Egiptul antic.

Numele tatălui ei, Potifera פּוֹטִיפָר, este aproape identic cu numele de Potifar פּוֹטִיפָר, fostul stăpân a lui Iosif. Și acest nume este un nume egiptean a cărui hieroglifă se pot transcrie: p3-dj-p3-rr, care înseamnă „aceasta a dat Ra

(zeul soarelui)”. Probabil era vorba de același nume și i-au dat o formă puțin diferită ca să nu se încurce între ei. Orașul On era centrul cultului lui Ra, zeul soarelui.

Explicațiile înțelepților noștri sunt diferite de tot. De exemplu, la ei Potifar și Potifera sunt aceeași persoană. Ei susțin că numele i s-a schimbat din momentul în care el l-a tânjit pe Iosif, numelui i s-a adăugat sufixul *ra* רַע, care înseamnă în ebraică „rău”, adică „Potifar cel rău”.

Și numele lui Asenat este derivat din ebraică. În Talmud și în midraș ni se povestește că numele i l-a dat mama ei, Dina. Ea l-a derivat de la rădăcina ASN care după cum spun ei înseamnă „catastrofă”, de exemplu cuvântul *ason* אסון – catastrofă.

Alți înțelepți, în frunte cu Hizkuni (Franța, sec. 13), susțin că numele ei derivă de la rădăcina SNE/l din cuvântul *sne* סנה, tufă. Ei spun că Asenat după ce a fost gonită de bunicul ei, Iacob, a fugit și s-a ascuns în tufa în care Moise îl va vedea pe Dumnezeu. De aici provine numele ei.

* * *

La lunga listă de femei ne evreice din Tanach care se căsătoresc cu evrei importanți sau le nasc copii, dar se convertesc – printre ele Tamar, Țipora, Rahav, Rut – o putem adăuga și pe Asenat, care a născut două căpetenii de triburi, pe Manase și Efraim, care au crescut ca prinți egipteni, după cum și Moșe a crescut ca prinț egiptean în casa lui Bat Par'o. Ei au devenit demnitari evrei de rangul cel mai înalt, mai ales Moșe Rabenu.

Pericopa VaYera - „Și adu-l acolo ardere-de-tot (jertfă)” [anul 5783]

„I-l pe fiul tău, pe singurul tău (fiu), pe care-l iubești, pe Ițhak, și pleacă spre ținutul Moria, și adu-l acolo ardere-de-tot, pe unul din munți, pe care ți-l voi spune” (Geneza 22:2). Așa începe unul din cele mai renumite povești din Tora, însă care este și unul din cele mai problematice din punct de vedere moral.

Dintr-o citire simplă se înțelege că lui Avraham i s-a cerut să dovedească faptul că dragostea lui față de Dumnezeu este totală. El va dovedi acest lucru prin dispunerea lui de a jertfi pe singurul fiu, pe care a așteptat toată viața ca fiul să se nască.

De ce oare Dumnezeu trebuie să-l „încerce” pe Avraham când El știe mai bine ca oricine ceea ce are pe inimă. Rambam ne dă răspunsul că într-adevăr Dumnezeu nu are nevoie de dovezi; experiența a fost menită oamenilor – ca acest fapt să fie model tuturor generațiilor, cât de mare poate fi teama și iubirea lui Dumnezeu.

Ca să înțelegem mai bine povestea jertfirii lui Ițhak, trebuie să înțelegem că o mare parte din Tora și mai ales cartea Geneza este un manifest contra obiceiurilor păgâne din vremea aceea. În viziunea Toraei ele nu sunt umane și nici morale. Înaintea apariției primelor orașe și primelor civilizații, unitatea socială și religioasă de bază era familia. Orice familie avea zeii ei, iar printre ei erau spiritele părinților familiei, care aduceau jertfe pentru ei și de la ei se așteptau la apărare. Autoritatea capului familiei era totală. Viața și moartea soției și copiilor erau în mâinile sale. Odată cu moartea sa, această autoritate trecea întotdeauna la primul născut. Însă până atunci, băieții erau socotiți proprietatea tatălui mai mult decât erau văzuți ca ființe umane. Acest principiu s-a păstrat chiar și după perioada Tanachului, după cum o cunoaștem din regula romană de drept „Patria potestas”.

Toraua este contra acestor principii. În Tora nu există ofrande pentru părinții morți, iar apelarea la ei este complet interzisă.

Este foarte interesant, că în poveștile străvechi din Tora, primul născut nu-l moștenește pe tată. Moștenitorul lui Avraham nu este Ismail, primul născut, ci Ițhak, iar moștenitorul acestuia nu este Esav ci Iakov. Moștenitorul lui Iakov la conducere nu este Reuven, primul născut, ci Levi la *cehuna* (preoție), partea religioasă și Iuda la împărăție.

Principiul din viața lui Ițhak de la naștere și până la jertfă este inversul principiului că băiatul este proprietatea tatălui. Hana (Ana), mama lui Șmuel (Samuel) spune lucrurile acestea clar după ce se naște fiul: „Pentru băiatul acesta mă rugam ca Adonai să-mi îndeplinească cererea pe care i-o făceam. De aceea și eu i l-am dăruit lui Adonai toate zilele în care el va fi dăruit” (1Samuel 1:27-28). Aceste versete explică mesajul divin când Avraham ia cuțitul în mână: „Să nu-ți întinzi mâna asupra băiatului și să nu-i faci nimic, căci acum știu că te temi de Dumnezeu, întrucât nu l-ai cruțat pe fiul tău, pe singurul tău fiu, pentru mine” (Geneza 22:12). Ultimele cuvinte se repetă și în versetul 16. Încercarea lui Avraham nu a fost ca el să-și jertfească fiul, ci ca el să-l dea lui Dumnezeu.

Acest principiu se repetă și în cartea Exodului. Faraonul a poruncit de două ori să fie omorâți toți primii născuți băieți ai evreilor: o dată când s-a născut Moșe și a fost ascuns, iar a doua oară în noaptea Plăgii primului născut, când primii născuți evrei au fost salvați: „Să-mi dăruiești pe orice întâi născut, pe cel care deschide pântecul dintre fiii lui Israel, dintre oameni și dintre dobitoace, **el este al meu**” (Exod 13:2). Primii născuți erau desemnați la început să fie cohanim care să-l slujească pe Dumnezeu. După păcatul vițelului de aur, această chemare a fost trecută la fiii lui Aharon. O rămășiță al acestui obicei se află în ritualul de „pidyon haben” פדיון הבן.

Când Dumnezeu i-a poruncit lui Avraham să-și sacrifice fiul, El nu a cerut o jertfă umană, ci cu totul altceva. El a vrut ca Avraham să renunțe să fie proprietarul fiului său. El a vrut să inițieze un principiu halachatic de bază care nu poate fi negat: **copiii nu aparțin părinților**.

O mică atenționare către cititori: acest act unic în Tanach de jertfă umană ridică multe probleme de morală care sunt discutate de-a lungul anilor. Am adus aici dintre ele unul mic.

De această problemă s-a ocupat în mod deosebit înțeleptul contemporan care s-a stins din viață recent, Rabinul Lord Jonathan Saks. Articolul conține unele din gândirile lui.

Pericopa VaYeṭe - Cine au fost cei 12 fii (12 triburi) ai lui Iacob [anul 5783]

Iacob, יעקב a avut 12 băieți care au devenit cele 12 grupuri de evrei, numite triburi sau seminții, fiecare provenind din unul dintre băieți. Vom descrie pe scurt cine erau și ce au făcut aceștia.

1. Reuven - Ruben ראובן.

A fost primul născut cu soția lui Iacob, Lea - Lia. Numele lui exprimă suferința mamei lui, Lea לאה, pe de o parte și bucuria ei la nașterea lui. Iacob voia s-o ia în căsătorie doar pe Rahel, Rahela רחל, sora mai tânără a Liei. Însă tatăl lor, Lavan - Laban l-a înșelat pe Iacob și a dat-o în locul ei pe sora ei, Lia. Când i s-a născut un fiu, Lia și-a exprimat bucuria spunând „Dumnezeu a văzut necazul meu” (Geneza 29:32). Numele de Reuven vine în ebraică de la două cuvinte: *raa ben* בן ראה „a văzut un fiu”.

Îl întâlnim pe Ruben pentru prima oară în Tora când el iese pe câmp și găsește acolo mandragore și le dă mamei lui, Lia care le dă surorii ei, Rahela în schimbul unei nopți cu Iacob (Geneza 30:14-15). Mai târziu auzim că Ruben s-a culcat cu Bilha, una din soțiile tatălui. El a fost pedepsit de Iacob, tatăl său, înainte de moartea acestuia. Iacob i-a luat statutul de prim născut și conducător al tuturor și l-a dat lui Iehuda.

Ruben a avut un rol principal la vânzarea lui Iosif. Frații care-l urau pe Iosif au vrut să-l omoare, însă el i-a convins să-l arunce în groapă. Și în felul acesta să-i salveze viața. În continuare după ce Ruben a plecat frații l-au vândut pe Iosif și n-au spus adevărul tatălui lor, Iacob.

Mai târziu, Ruben a încercat să-l convingă pe tatăl lor să-l trimită pe Benjamin la ei în Egipt după dorința lui Iosif, însă Iacob nu acceptă.

2. Șim'on - Simeon שמעון.

El este al doilea născut a Liei. Numele lui reflectă sentimente asemănătoare cu cele de la Ruben: „Dumnezeu a auzit că mă urăsc” (Geneza 29:33). Șim'on de la *Șama'*, שמע a auzi.

Când Dina, sora lui a fost violată de către Șhem - Sihem Ben Hamor, el împreună cu fratele său Levi i-au păcălit pe locuitorii orașului. Ei i-au convins pe toți să se circumcidă. În a treia zi ei au atacat orașul și au omorât toți bărbații (Geneza cap.34). Iacob, înainte să moară și-a exprimat nemulțumirea pentru acest fapt.

Încă o dată îl întâlnim pe Simeon când Iosif îl ia ostatic ca să se asigure că ceilalți frați se vor întoarce din Canaan cu fratele mai mic, Benjamin (Geneza 42:33).

3. Levi לוי.

El este al treilea născut a Liei. Și numele lui reflectă bucuria Liei „De acum soțul meu se va alipi de mine” (Geneza 29:34); Levi de la verbul *liva* ליה, a acompania, a se alipi.

Levi a fost după cum am scris partenerul lui Simeon la atacul din Șhem, iar tatăl lor l-a muștră și pe el.

4. Iehuda - Iuda יהודה.

Este cel de al patrulea fiu al Liei. Când el s-a născut, mama lui a spus: „De acum îl voi lăuda (slăvi) pe Dumnezeu” (Geneza 29:35) Numele de Iehuda l-a dat de la verbul *ode* אודה sau *hoda* הודה, a slăvi, a mulțumi, de unde derivă și cuvântul „*toda*” תודה.

Iuda era un conducător printre frații lui. Prima oară când se descoperă acest caracter al lui este când el propune fraților săi ca în loc să-l omoare pe Iosif, să-l vândă medianiților și astfel să-i salveze viața (Geneza 37:27-28).

Mai târziu apare povestea căsătoriei lui, evenimentul cu nora lui, Tamar, care-i naște doi băieți gemeni, unul strămoșul regelui David (Geneza cap. 38).

Când frații au ajuns în Egipt și Iosif devenise conducătorul Egiptului (Geneza 42:6), Iuda garantează tatălui lor că-l va aduce pe Benjamin înapoi (Geneza 43:9). Mai târziu, când Iosif îl acuză pe Benjamin că a furat paharul, Iuda sare în apărarea lui (Geneza 44:16).

Iacob, înainte de moartea sa a trecut conducerea fraților și a triburilor de la Ruben la Iuda (Geneza 49:3-4, 8).

5. Dan דן.

Este primul fiu a lui Bilha בלהה, roaba Rahelei. După ani de zile în care Rahela nu a reușit să rămână însărcinată, a hotărât să acționeze ca bunica Sara și a apelat la roaba ei ca să-i fie soție bărbatului ei. Ea a stabilit și numele băiatului Dan, a judeca, fiindcă „Dumnezeu m-a judecat să am un fiu” (Geneza 30:6).

Dan nu este amintit mult în Tora, în afară de binecuvântarea tatălui lor, Iacob.

6. Naftali נפתלי.

Este cel de al doilea fiu a lui Bilha. Și numele lui a fost ales de Rahela, care a spus: „După șovăielile lui Dumnezeu m-am luptat cu sora mea și am învins-o” (Geneza 30:8). Aici apare cuvântul „*naftulim*”, נפתולים care înseamnă șovăială, îndoială. Însă comentatorii o înțeleg aici ca legătură, iar Rași spune că este rugăciune, de la „*Tefila*” תפילה.

La fel ca Dan, este amintit de Iacob la binecuvântarea băieților.

7. Gad גד.

Este primul fiu a lui Zilpa זלפה, roaba Liei. Când Lia a văzut că Rahel a dat-o pe roaba ei de soție lui Iacob, a hotărât să procedeze la fel și a dat-o pe Zilpa soție lui Iacob.

După ce ea a născut primul băiat, Lia a spus: „Ba Gad” בא גד, adică „A venit noroc” (Geneza 30:11).

Iacob în binecuvântarea lui înainte să moară a interpretat numele lui de la cuvântul „*Gdud*” גדוד, care înseamnă „trupă militară, brigadă” (Geneza 49:19) promițându-i că vor fi luptători aprigi. Într-adevăr, tribul Gad a fost cel mai luptător trib și așa a rămas în tradiția evreiască.

8. Așer אשר.

Este al doilea fiu a lui Zilpa. Lia i-a dat acest nume ca simbol la fericirea pe care ea a simțit când el s-a născut (Geneza 30:13). Vine de la cuvântul *oșer* אושר, fericire.

9. Isahar יששכר.

El a fost al cincilea băiat al Liei. Ruben, primul născut al Liei, găsește pe câmp mandragore și le dă mamei ei. Rahela le-a cerut sorei ei, iar Lia i le-a dat în schimbul unei nopți al Liei cu Iacob. Din această noapte s-a născut Isahar. Atunci Lia a spus: „Dumnezeu m-a răsplătit, fiindcă i-am dat-o pe roaba mea soțului meu” (Geneza 30:18).

Numele de Isahar יששכר de la cuvântul *sahar* שכר, care înseamnă „plată, răsplată, salariu”.

10. Zevulun - Zabulon זבולון.

Este cel de al șaselea fiu al Liei. Lia i-a dat numele crezând că după ce i-a născut șase copii, bărbatul ei va trece să locuiască la ea în mod permanent: „M-a înstărit Dumnezeu cu cadou bun, de data asta bărbatul meu mă va cinsti, pentru că i-am născut șase fii” (Geneza 30:20). În ebraică cuvântul „zeved” זבד înseamnă cadou, dar, iar de aici Zevulun זבולון.

Interesant că aceste cuvinte ale Liei au devenit mai târziu un ritual ținut de mulți evrei la nașterea unei fiice care se numește „Zeved HaBat” זבד הבת.

Zabulon a fost ultimul fiu al Liei. După el, Lia a mai născut o fată, Dina דינה.

În binecuvântarea lui, Iacob a spus că tribul Zabulon va sta pe malul mării, fiindcă ei vor fi comercianți.

11. Iosef - Iosif יוסף.

El este primul fiu al Rahelei. După ani de sterilitate, în sfârșit ea a rămas însărcinată și a născut un băiat pe care l-a numit Iosef, fiindcă „Dumnezeu mi-a adunat (înlăturat) rușinea” Geneza 30:23).. Ea s-a mai rugat „Dumnezeu îmi va adăuga încă un fiu” (Geneza 30:24). Iosef vine de la verbul *asaf* אסף, a aduna, a adăuga în viitor *iosif* יוסף,

Povestea vieții lui este amintită în Tora mai mult decât al oricărui alt frate. El era cel mai iubit fiu al tatălui său, însă frații lui îl urau din pricina viselor lui care spuneau că el îi va stăpâni. El a fost dus în Egipt ca sclav, băgat la închisoare pe nedrept. El a deslușit visul Faraonului și așa a devenit adjunctul Faraonului, cel mai puternic om din Egipt.

Când frații lui au ajuns în Egipt, ei nu l-au recunoscut. Iosif s-a folosit de acest lucru ca să-i învețe minte. După ce a probat loialitatea lor unul față de celălalt, el le-a descoperit cine este.

La sfârșitul cărții Geneza, Iacob coboară în Egipt la o viață liniștită sub conducerea fiului său iubit.

Iosif a avut doi băieți: Menașe - Manase, מנשה și Efraim, אפרים. După binecuvântarea lui Iacob, ei sunt adăugați la rândul triburilor.

12. Binyamin - Beniamin בנימין.

El este al doilea fiu a Rahelei, care a murit puțin timp după ce a născut. Rahela i-a dat numele de Ben-Oni בן אוןי, adică „fiul tristeții mele”, însă Iacob l-a numit Benjamin (Geneza 35:18).

Despre Benjamin noi auzim când Iosif reușește să-i convingă pe frații lui să-l aducă în Egipt. Acolo cei doi frați se reîntâlnesc după ce Iosif îl învinuiește e furtul unui pahar.

[Toraua ne spune înainte ca Iacov să moară, după ce îi binecuvântează: „Din toți aceștia se trag cele douăsprezece triburi ale lui Israel” \(Geneza 49:28\).](#)

Pericopa VaYigaș - Politica economică și socială

a lui Iosif în Egipt [anul 5783]

După ce faraonul l-a numit pe Iosif - Iosef, el l-a însărcinat într-o misiune extrem de complexă – să conducă regatul egiptean ca să facă față celor șapte ani de foamete.

Prima acțiune pe care Iosif o face este „Apoi Iosif a ieșit dinaintea faraonului și a străbătut toată țara Egiptului” (Geneza 41:46). Primul pas pe care-l face este să iasă pe teren ca să cunoască situația în mod direct. Într-adevăr, ceea ce vede chiar cu ochii lui este că visurile faraonului se petrec pe teren. Țara este îmbelșugată și sătulă, plină din cei șapte ani de abundență cu o rezervă enormă de recolte.

Agricultorii dau cu plăcere o cincime din roadele adunate pentru depozitele guvernului pe care Iosif le gestionează. Toate aceste rezerve erau într-o cantitate atât de mare încât funcționarii care le primeau renunțau să le cântărească „fiindcă erau fără număr” (Geneza 41:49). Așa s-a pregătit țara pentru marea foamete.

În următoarea perioadă, Iosif organizează o colectare masivă națională: „El a adunat toate alimentele din cei șapte ani care au venit peste țara Egiptului și a pus alimentele în orașe ... și Iosif a strâns multe grămezi de cereale ca nisipul mării” (Geneza 41:48-49). Cu alte cuvinte a desfășurat o colectare de stat oprind în același timp colectările private. Acestea duc la speculă și la încălcarea legii. De la început, Iosif a combinat morala și educarea maselor populare cu filosofia lui economică. Cetățeni egipteni care au încercat să-și facă rezerve de alimente în mod particular, nu au reușit.

El a cumpărat toată recolta și a păzit-o ca fiind proprietatea statului. După aceea, în timpul strâmtorii, a vândut-o cetățenilor. Așa a gestionat cu o „zgârcenie” înțeleaptă. Un om economisește pe ceva ce a cumpărat pe când el sfidează lucruri pe care le-a primit.

Odată cu începutul epocii de foamete, el a făcut un program economic-social nou, care trebuia să asigure o gestionare corectă a alimentelor pe toți cei șapte ani, iar după aceea refacerea economiei de după criză.

Ca să evite colectare de alimente și panică a publicului, el a răspândit silozuri uriașe pline de alimente lângă toate orașele din Egipt.

Depozite de alimente

În multe situri din Egipt s-au găsit gropi uriașe pentru depozitarea cerealelor. Deasupra lor s-au găsit rămășițe de clădiri uriașe care erau pentru a ocroti silozurile de ploi și furtuni. Până acum s-au găsit câteva zeci de asemenea gropi din perioada lui Iosif, însă egiptologii sunt convinși că există sute de asemenea instalații.

Iosif le-a construit în așa fel, ca lângă fiecare oraș să fie un siloz din acesta uriaș. Ele erau păzite de trupe armate mari.

Invenția pașaportului și politica de imigrare

Când foamea s-a accentuat „Iosif a deschis toate grânarele” (Geneza 41:56). Nu ni se spune că a împărțit din roade poporului, ci doar că le-a vândut. Poporul, văzând toate rezervele uriașe de alimente, s-a încurajat și a păstrat o relaxare economică.

Zvonurile despre aceste rezerve alimentare uriașe din Egipt au ajuns și la urechile popoarelor din împrejur, care sufereau și ele de foamete. Mulți comercianți veneau în Egipt în convoaie lungi ca să „Mergem în Egipt ca să rămânem în viață și să nu murim” (Geneza 42:2). Aceste zvonuri au ajuns și până la urechile lui Iacob în Canaan.

„Marele furnizor” a dat dovadă de generozitate și cinste extremă. El a furnizat și necesitățile țărilor din împrejur: „Și în Egipt au venit oameni de pe tot pământul ca să cumpere alimente de la Iosif, căci foamea apăsă greu asupra întregului pământ” (Geneza 41:57). Preocuparea pentru semenii săi a cucerit culmi de neînchipuit.

Ca să polarizeze presiunea din străinătate în favoarea finanțelor Egiptului și ca să evite abuz de consum din partea persoanelor fizice și apariția unei „piețe negre”, Iosif a adoptat o serie de reguli. În „Midraș Hagadol” găsim aceste ordine: „Iosif a dat decrete: să nu intre sclavi în Egipt, să nu intre persoane cu doi măgari, măgarii să nu care recolte din loc în loc și să nu intre nimeni care nu-și semnează numele și numele tatălui și al bunicului”.

Primul ordin spune să nu intre în Egipt cineva care nu are un loc de muncă asigurat, ca nu cumva să fie o povară asupra societății.

Al doilea ordin limitează cantitățile de export. Fiecare negustor va putea cumpăra o cantitate pe care o poate căra un singur măgar.

Al treilea ordin canalizează comerțul intern ca să evite transportul recoltelor spre marile orașe în care prețurile erau mai mari decât în orașele mici.

Al patrulea ordin vorbește despre necesitatea unui „pașaport” al cărui inventator poate fi socotit Iosif. Acest ordin stabilește ca fiecare persoană care intră în Egipt să prezinte un document de identificare despre el însuși, tatăl lui și bunicul lui. În felul acesta el putea avea date precise despre numărul cumpărătorilor, numele și originea lor. Controlul asupra străinilor și a cumpărărilor făcute de ei era atât de importantă încât el a numit pe unul din fiii săi, Menase să fie șeful Departamentului de control al pașapoartelor. La biroul lui s-au adunat mii de date despre străinii care au venit în Egipt.

Reguli psihologice

Pentru populația țării Iosif a adoptat sistemul de „bonuri de pâine” împărțind fiecăruia o pâine zilnic. Chiar și cu familia sa el s-a comportat la fel: „Și Iosif le-a asigurat pâinea tatălui și fraților săi, precum și întregii case a tatălui său, după numărul copiilor” (Geneza 47:12).

Din versetul „zece frați ai lui Iosif au coborât în Egipt” (Geneza 42:3) putem învăța despre securitatea deplorabilă care stăpânea drumurile în Egipt. Benzi de tâlhari atacau pe drumuri ca să jefuiască tot ce găseau.

În general în orașe era liniște și oamenii erau mulțumiți. Cu toate acestea erau și manifestări de revoltă „Poporul a început să țipe către faraon” (Geneza 41:55). Supărarea venea din pricina porțiilor mici de pâine și hrana prea uniformă: pești din Nil, ceapă, usturoi și dovlecei. Pe de altă parte erau mulțumiți cunoscând dezastrul din țările învecinate: „Și Iosif era la putere în țară, el furniza cereale tuturor oamenilor”. (Geneza 42:6).

Nu numai comportamentul lui era exemplar, ci și viața lui personală era morală și perfectă. Poporul știa că el nu se va atinge niciodată de banii statului. După ce s-au terminat anii de foamete „Iosif aducea banii în casa faraonului” (Geneza 47:14). Iosif se impunea și peste liderii din lume pentru cinstea și perfecțiunea lui, rămânând așa în memoria colectivă.

Economie morală

O expresie care pare a fi incompatibilă și inexistentă a fost una din caracterele principale ale lui Iosif.

Un exemplu mai simplu a fost când s-au terminat și banii oamenilor cu care ei cumpărau alimentele de la stat și au fost nevoiți să-și vândă pământurile. Iosif le-a cumpărat, dar pe oameni nu i-a lăsat de izbeliște ci a avut grijă ca ei să rămână împreună în orașele la care i-a transferat, fiindcă neavând pământ nu aveau ce face la sat. El a avut grijă ca prețurile să nu crească și să rămână la nivelul lor anterior. În felul acesta el a evitat o dezmembrare a societății care putea aduce la corupție, desfrânare și la urmă anarhie.

Egiptul a ieșit din această criză majoră mai puternică decât înainte datorită unui tânăr străin, evreu care a fost adus în Egipt ca rob și a condus țara cu înțelepciune, forță, demnitate și morală.

Pesah - „Îi vei spune fiului tău în ziua aceea zicând” [anul 5783]

Istoria evreilor conține o abundență enormă de evenimente istorice epice. Însă din punctul de vedere al Toraei, cel mai important eveniment din istoria poporului evreu este ieșirea din Egipt. Acestui eveniment i-au fost dedicate lor patru pericope întregi din Tora: Smot, VaYera, Bo și Bešalah. Mai mult decât atât: noi am primit porunca din Tora să ținem minte în fiecare zi ieșirea din Egipt, după cum scrie: „În toate zilele vieții tale să-ți amintești de ziua ieșirii tale din țara Egiptului” (Deuteronom 16:3). Noi îndeplinim această poruncă citind în fiecare zi ultimul verset din Șma Israel care amintește ieșirea din Egipt. Sunt și multe mițvot ale căror argumente este amintirea ieșirii din Egipt: Șabat (Deuteronom 4:15), Cele Trei Regalim (Levitic 23 etc.), Pidion Haben (Exod 13:13), Tefilin (Exod 13:16) și multe alte.

Hag HaPesah, sărbătoarea de Pesah, este consacrată exclusiv ieșirii din Egipt, iar mițvaua de a povesti despre ieșirea din Egipt este una din cele 613 mițvot. Ea ne obligă pe toți ca odată pe an, în noaptea de Seder, să vorbim pe îndelete despre ieșirea din Egipt cu toate amănuntele cele mai mărunte: „În ziua aceea să-i spui fiului tău zicând, aceasta este pentru ceea ce a făcut Adonai pentru mine când am ieșit din Egipt (Exod 13:8). Mițvaua „Povestirii ieșirii din Egipt” se adaugă mițvaei „Amintirea ieșirii din Egipt” și se aplică atât femeilor cât și bărbaților doar odată pe an, în noaptea de Seder.

Cel mai ciudat lucru legat de această noapte este însuși existența ei. Noi stăm ore întregi și vorbim despre ieșirea din Egipt. Nu avem nicio altă asemenea sărbătoare. Pare mai bizar dacă comparăm ieșirea din Egipt cu Darea Toraei. Oare acest eveniment nu a fost destul de important? Oare nu era de așteptat să ne implicăm mai profund și în acest eveniment? Însă nicio dată nu s-a propus să stăm ore întregi de Șavuot, ziua Darei Toraei, între Kiduș și masă și să vorbim despre asta. Cu atât mai mult, putem vedea ieșirea din Egipt ca un stagiul preliminar de pregătire pentru acest eveniment crucial de bază de primire a Toraei. Chiar din Tora primim această impresie deoarece nu există termenul de „Amintirea Darei Torei”.

Cu ce diferă evenimentul ieșirii din Egipt de toate evenimentele din istorie, într-un așa fel ca Toraua să identifice

acest eveniment ca cel mai important în amintirea colectivă a poporului evreu și în zilele noastre?

Răspunsurile la aceste întrebări le găsim chiar în Hagada șel Pesah. Ea nu este doar un ghid pentru organizatorul Sederului. Hagada este cartea principală pentru tot ce este legat de sărbătoarea de Pesah și sursa primară pentru învățătura importanței ieșirii din Egipt în istoria poporului Israel.

Una din frazele cheie din Hagada este: „În orice generație este datoria fiecăruia să se vadă pe sine ca și cum el însuși a ieșit din Egipt”. Care este semnificația acestei fraze? Doar eu, de exemplu, nu am ieșit din Egipt. De ce Hagada îmi cere în fiecare an să spun ceva ce nu este adevărat?

Ca să înțelegem acest lucru, trebuie să privim la un eveniment central din povestea ieșirii din Egipt, anume la stropirea cu sânge al ușorilor ușilor evreilor (Exod 12:22-23): „Să luați un mănunchi de isop, să-l înmuiati în sângele care este în lighean și să stropiți partea de sus a ușii și cei doi ușori cu o parte din sângele din lighean., niciunul dintre voi să nu iasă pe ușa casei sale până dimineața. Când Dumnezeu va trece ca să-i lovească pe egipteni și va vedea sângele pe partea de sus a ușii și pe cei doi ușori, Dumnezeu va trece (*pasah* פסח) pe deasupra intrării și nu va lăsa să intre nimicirea în casele voastre și să vă lovească”.

Aceste versete descriu un lucru extrem de ciudat. Putem înțelege că Dumnezeu nu ar ști în care casă stă un evreu și în care un egiptean. Din această cauză evreii au primit porunca să jertfească jertfa de Pesah și să stropească cu sânge partea de sus și pe cei doi ușori ale intrării în casă, ca să-l „ajute” pe Dumnezeu să se dumirească cine locuiește în aceea casă.

Toate acestea sunt nișe aberații și este clar că mânjirea ușilor cu sânge nu s-a făcut ca să-l informeze pe Dumnezeu. Atunci de ce oare Dumnezeu a cerut evreilor să procedeze în acest fel și cum este acesta legat de ieșirea din Egipt?

Ca să putem răspunde la această întrebare trebuie să ne întoarcem la începutul poveștii, la întâlnirile între Moșe și faraon. Din pricina refuzului acestuia de a permite evreilor să-l slujească pe Dumnezeu în pustiu, au venit peste Egipt cele zece plăgi. După primele patru lovituri, faraon îi cheamă pe Moșe și Aharon și le spune: „Duceți-vă și aduceți jertfe Dumnezeului vostru în țară” (Exod 8:25). Moșe refuză vehement: „Nu se cuvine să facem asta pentru că i-am aduce ca jertfă Dumnezeului nostru, un lucru detestat de egipteni. Dacă am aduce o jertfă sub ochii lor un lucru detestat de egipteni, nu ne-ar omorî ei cu pietre?” (Exod 8:26).

Pare din răspunsul lui Moșe că s-ar teme dintr-o poziție inferioară de sclav. Nu lui Moșe îi este frică, ci poporului pe care el îl reprezintă. Poporul se teme să-l slujească pe Dumnezeu în fața egiptenilor. Ei se temeau că vor fi lapidați și de aceea voiau să fugă în pustiu unde îl pot sluji pe Dumnezeu fără ca egiptenii să-i vadă.

De aceea, după ce i-a lovit pe egipteni cu cele zece plăgi și i-a umilit în fața evreilor, Dumnezeu a vrut să vadă dacă evreii se mai tem să-l slujească pe El în fața egiptenilor. De aceea a poruncit evreilor să jertfească iedul care era un zeu al egiptenilor și să stropească sângele pe uși ca tot Egiptul să vadă că evreii au primit porunca ca Domnul lor să-L slujească peste tot, ca oameni liberi.

Cu alte cuvinte, Dumnezeu nu avea nevoie ca evreii să-i indice unde locuiesc. Țelul era ca să se dovedească dacă locuitorii acelor case mai au suflet de robi cărora le e frică să practice credința lor în Dumnezeu în fața egiptenilor și să fugă în pustiu sau ei sunt oameni liberi care sunt gata să stropească cu sângele zeilor egiptenilor intrarea, în fața tuturor. Numai aceștia sunt demni să fie salvați și să iasă din Egipt; numai aceștia sunt demni să formeze nucleul poporului evreu care de abia s-a format.

Acum putem înțelege semnificația profundă a ieșirii din Egipt. Pentru prima oară s-a format un popor al cărui fii sunt gata să-l urmeze pe Dumnezeu, să-i asculte poruncile și să-l slujească ca oameni liberi. Aceasta este și semnificația acestei afirmații din Hagada că fiecare trebuie să se vadă ca și cum el însuși a ieșit din Egipt; noi, anul acesta, fii acelui popor care s-a creat atunci, popor liber care nu se teme de egipteni sau de alte popoare și este pregătit să-L slujească pe Dumnezeu ca un popor liber în mod public. În felul acesta noi producem încă o verigă în rețeaua poporului evreu care s-a consolidat la momentul ieșirii din Egipt.

Așadar, ieșirea din Egipt este evenimentul ctitor în formarea poporului evreu: mesajul ferm al Toraei este că procesul acesta de formare al unui popor liber dintr-o adunătură de sclavi este evenimentul fundamental în istoria noastră și tot ce facem noi astăzi ca un popor este o urmare directă sau indirectă al evenimentelor ieșirii din Egipt. Așa sunt și Darea Torei și intrarea în Ereț Israel.

Doar un popor liber are nevoie de legi, adică de Tora și doar un popor liber are nevoie de o țară, adică de Ereț Israel. Așa fiind, să nu ne mire că ieșirea din Egipt este pusă în evidență prin diferite căi în Tora și în tradiția evreiască.

Roș Hașana: Tašlih תשלׁיך [anul 5783]

Tašlih este o ceremonie de rugăciune pentru Roș Hașana în cadrul căreia cei care se roagă își aruncă într-un mod simbolic păcatele într-o sursă de apă. Rugăciunea este făcută lângă sursa de apă și nu în sinagogă, unde se țin de obicei rugăciunile. Originea acestei ceremonii este în Așkenaz (Germania ori Franța) în sec. 15. Se bazează probabil pe versetul „Vei arunca toate păcatele noastre în adâncurile mării” (Mica 7:19).

Până spre sfârșitul sec. 14 această tradiție nu este amintită nicăieri: nu de comentatorii și înțelepții din perioada aceea, numiți în ebraică *rișonim* „primii” ראשונים și nu în toată literatura vastă de atunci, cum ar fi Șulhan Aruch și nici măcar în cartea de Zohar. Exista o ceremonie asemănătoare în perioada de Gheonim (sec. 9-10), pe care ne-o amintește Rași, când se desfășurau asemenea ceremonii cu câteva zile înainte de Roș Hașana. Însă mulți cercetători cred că originea tradiției vine de la un obicei asemănător printre creștinii din orașul german Köln.

În secolele 16-17 obiceiul a fost adoptat de majoritatea comunităților Sefarad din lume. Răspândirea acestui obicei printre comunitățile sefarade s-a petrecut datorită marelui înțelept, cabalist din Țfat, Haiim Vital.

Desfășurarea ceremoniei

În prima zi de Roș Hașana (dacă cade de Șabat atunci în a doua zi), se merge la mare sau la o altă sursă de apă care curge, mai bine cu pești, și ne rugăm o rugăciune specială care se numește Tašlih, care înseamnă „aruncă”.

Dacă nu este o sursă de apă, se poate aranja o groapă cu apă sau orice altfel de rezervă cu apă, chiar și în curtea sinagogii. Rugăciunea se face după amiază, după terminarea rugăciunii de Minha, dar înainte de căderea întunericului.

În această rugăciune noi ne îndurăm să putem arunca toate păcatele pe care le-am acumulat în anul care a trecut ca să ne lepădăm de ele.

Există câteva variante de text de rugăciune însă cea mai frecventă între Așkenazi este compusă din două părți:

prima este din Mica 7:18-20, iar a doua este Psalmi 33. Partea principală a rugăciunii se aude așa:

„Cine este Dumnezeu ca tine, care ierți nelegiuirea și treci peste fărădelegea rămășiței moștenirii tale? Mânia ta nu ține pentru totdeauna, căci îți găsești plăcerea în iubirea loială (*hesed*). Ne vei arăta din nou îndurare; vei învinge nelegiuirile noastre; vei arunca toate păcatele lor în adâncurile mării. Vei arăta fidelitate față de Iacov și iubire loială față de Avraham, așa cum le-ai jurat strămoșilor noștri în zilele de odinioară”.

נתינו ותשליך במצלות ים על פשע לשארית נחלתו לא-הִחַזִּיק לַעַד אִפּוּ כִּי-חַפֵּץ חֶסֶד הוּא. / יָשׁוּב יִרְחַמֵּנוּ יְכַבֵּשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ כְּמוֹךָ נִשְׂא עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתִשְׁלֹךְ בַּמַּצְלוֹת יָם כָּל-חַטֹּאתֵינוּ. / תִּתֵּן אֶמֶת לַיַּעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֶשֶׁר-נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ מִיְמֵי קְדָמָה.

Când se ajunge la versetul כָּל-חַטֹּאתֵינוּ יִשְׁלַח בַּמַּצְלוֹת יָם „vei arunca toate păcatele lor în adâncurile mării” fiecare își scutură haina și buzunarele ca un simbol de debarasare de păcate și un semn că vrem să începem de acum o viață demnă și pură.

Această profetie este una la mult timp după profetul Mica, spusă de exilații din Babilon ca o profetie de consolare și eliberare. Ea a fost adăugată la cartea lui Mica mult după el.

După aceea se citește psalmul 33.

Ritualul impresionant de Tašlih este încă un apogeu al zilelor de *tešuva* „căință” תשובה, după ce turma de sfinți care au trecut în fața judecătorului întregului pământ ca niște condamnați la moarte, se adună în grupuri pe malul apei, șoptesc cele 13 *midot*, sperând că vor avea parte de *tešuva* și de bunătatea și îndurarea Creatorului.

Şabat Şuva (Tešuva) שבת שובה [anul 5783]

Şabat Şuva numită și Tešuva (pocăință), este Şabatul din perioada celor „Zece zile de pocăință” – *aseret iemei tešuva* עשרת ימי תשובה, cele zece zile între Roş Haşana și Iom Kipur. Cu alte cuvinte acesta este Şabatul între cele două sărbători, zile care sunt considerate ca fiind zile de *tešuva*, pocăință, reîntoarcere în care după ce am fost judecați de Roş Haşana încercăm să ne reîntoarcem să fim dreți și oameni morali. De aici provine numele de Şabat Tešuva. Numele de Şabat Şuva vine de la primul cuvânt din haftaraua acestui Şabat care spune „Întoarce-te Israel (până) la Adonai” (Osea 14:1). Întoarce-te în original este *şuva* שובה. În acest Şabat se citește una din cele două pericope: VaYelech (ca anul acesta) sau Haazinu.

Acesta este primul Şabat al anului, în care se reînnoiesc toate lucrurile, an pe care vrem să-l începem cu piciorul drept, fără păcate și alte greșeli din anul trecut. Omul se îngrozește când face *heşbon nefesh* (socoteala sufletului, autocritică) și își dă seama ce lucruri oribile a făcut anul care s-a terminat. Nu-i vine să creadă că există drum înapoi. Iar profetul (Osea) ne cheamă clar să ne întoarcem din toate aceste păcate doar până la HAŞEM. Hazal – înțelepții ne învață că profetul spune „până la” și nu „la” că noi venim până la Templu, dar nu intrăm înăuntru ci rămânem afară. Din aceste vorbe se poate înțelege că nu ai nici o șansă la pocăință, fiindcă toată această reîntoarcere depinde exclusiv de om. Însă să nu uităm că Toraua ne învață „căci acest lucru este foarte aproape de tine, în gura ta și în inima ta ca să-l împlinești” (Deuteronom 30:14).

La asta a răspuns poporul evreu „Adu-ne înapoi la tine Adonai, iar noi ne vom întoarce” (Plângeri 5:21). Tešuva

(pocăință) adevărată înseamnă să intri în Templu înăuntru, să ajungi până la El aproape fără despărțitoare. Iar Israelului i se pare că nu este în puterea lui să facă acest lucru fără grația Domnului. Iar profetul ne spune altfel: „Luați cu voi lucruri și întoarceți-vă la Adonai” (Osea 14:2). Întrebarea care se pune este ce sunt acele „lucruri” care ar putea deschide poarta sau sparge închuietoria? Oare ar fi forța rugăciunii care se infiltrează înăuntru și nimic nu-i poate sta în cale? Mai este și o altă apreciere că pot fi faptele bune pe care o persoană le face și care îi sunt susținătoare „*meliṭ ioṣer* מליץ יושר” în procesul lui de *teṣuva* ca ea să fie acceptată bine când el se va întoarce. Alții spun că este vorba despre dorința de mărturisire în mod clar și răspicat despre ceea ce s-a comis pentru a ajunge la rădăcina păcatelor și pentru a elimina esența răului din rădăcini.

Sunt alții care declară simplu, că ceea ce s-a întâmplat cu adevărat este următorul: Domnul ne-a întors la El, iar când eram la întoarcere „ni se părea că visăm” (Psalmi 126:1). De aceea sunt mulți care nu cred în așa zise minuni pe care ni le face Hakadoṣ Baruch Hu, iar pentru asta noi ne rugăm: „fie ca ochii noștri să vadă reîntoarcerea Ta în Sion cu îndurare” (rugăciunea de ṣmone esre). Adică este o primejdie că te vei întoarce iar noi, chiar dacă avem ochi nu vom vedea. De aceea este nevoie de milă, îndurare din partea Lui.

De aceea vine Șabat Șuva între Roṣ Hașana și Iom Kipur ca să ne spună că mâna Lui este întinsă celor care se apropie de El, să recunoști că relele ți-au fost un obstacol și că noi ne întoarcem așa cum ne-a cerut El. Atunci el ne va vindeca toate afecțiunile, ne va iubi, va fi ca o rouă pentru Israel, va înflori ca un trandafir, iar cei din umbra lui vor înflori ca vița de vie ... „căci căile lui Adonai sunt drepte și *ṭadikim* (drepți) vor merge pe ele” (Osea 14:9).

Şavuot - Cartea lui Rut מגילת רות - שבועות [anul 5783]

Cartea lui Rut este una din cele 24 de cărți care compun Vechiul Testament. Ea se află în partea a treia a Tanachului, Scrieri, fiind unul din cele cinci suluri. În varianta creștină se află între cărțile istorice, după cartea de Iudecători, ca și în vechea traducere în greacă numită Septuaginta.

Se citește în sinagogi de sărbătoarea de Șavuot, una din cele trei *regalim* רגלים - pelerinaje la Ierusalim, pentru că după cum scrie în primul capitol se petrece în acest sezon al anului „... Ele au ajuns la Betleem pe la începutul secerișului orzului” (Rut 1:22). Această sărbătoare nu se numește în Tanach „Șavuot”; unul dintre numele ei este „sărbătoarea secerișului”, după cum am explicat în articolul „Șavuot” de pe această platformă digitală.

Cartea se citește în această zi și dintr-o altă pricină: ea conține povestea unei fete moabite convertită la iudaism – *giyoret* גיורת – care vine în țara evreilor odată cu soacra ei, Naomi. Aici ea se adaptează vieții evreiești, se căsătorește cu un localnic, Boaz și devine mama monarhiei poporului evreu, fiind străbunica regelui David.

Evenimentele pe scurt

Spre deosebire de alte povești din Tanach, cum ar fi Iona sau chiar Ester, în cartea lui Rut noi știm din primul verset exact perioada în care s-a petrecut: „Pe vremea judecătorilor peste țară s-a abătut o foamete” (Rut 1:1). Înțelepții și comentarii au stabilit că povestea se petrece în perioada conducerii judecătorului Ibtan (Judecători 12:8), care este identificat de ei ca Boaz, străbunicul lui David (Talmud tractatul Bava Batra 91:a etc.).

În primul capitol noi citim despre o familie din Betleem, care se află în Iuda, familia lui Elimeleh. Când țara a fost lovită de o secetă cruntă, el s-a hotărât să-și ia familia și să plece în Moav. Avea doi băieți, Mahlon și Kilion, care acolo s-au căsătorit cu două localnice, Orpa și Rut. După scurt timp moare tatăl familiei, Elimeleh, iar după zece ani mor și cei doi băieți. După ce mama, Naomi, aude că seceta a trecut, ea se hotărăște să se întoarcă acasă, la Beleem. Ea le spune fetelor să-și caute alți soți ca să poată să aibă copii. Ea nu le mai poate dărui soți fiindcă este prea bătrână ca să nască.

Orpa s-a ridicat și a plecat, spre deosebire de Rut care s-a alipit de ea și i-a spus: „... unde vei merge tu voi merge și eu ... poporul tău va fi poporul meu și Dumnezeuul tău va fi Dumnezeuul meu” (Rut 1:16).

După întoarcerea lor în Betleem, Rut a început să strângă spicele rămase în urma secerătorilor pe ogorul unui bogătaş, Boaz, rudă cu Naomi. După o întâlnire întâmplătoare între cei doi în toiul nopții, ei intenționează să se căsătorească. Problema este că o văduvă evreică trebuie să se căsătorească cu ruda necăsătorită cea mai apropiată a răposatului soț. Naomi a cercetat și s-a lămurit că Boaz îi este rudă. La fel a făcut și Boaz din partea lui și a descoperit că este o singură rudă mai apropiată de răposat. El i-a cerut să o elibereze pe văduvă de această obligație printr-un ritual care se numește *yibum* ייבום.

Din această căsătorie s-a născut Oved, bunicul regelui David, după cum scrie în ultimul verset: „... lui Boaz i s-a născut Obed (Oved); lui Obed i s-a născut Iese (Yișai); lui Iese i s-a născut David” (Rut 4: 21-22).

Citirea sulului

În foarte multe comunități, inclusiv toți evreii așkenazi și sefard din Europa, Rut se citește în sinagogi de Șavuot. Tradiția aceasta este amintită deja în Masehet Sofrim, un tractat adăugat Talmudului din care învățăm reguli de scriere și citire a tuturor sulurilor – Tora, Cinci Meghilot etc.

Acolo apar și cauzele principale pentru această tradiție, printre care:

- Cartea lui Rut se petrece în perioada „secerișului”, perioada în care se sărbătorește Șavuot
- Rut, moabita, este străbunica regelui David, care după tradiție a murit de Șavuot. Acest fapt îl învățăm din Talmudul Ierusalmit și din midrașul Rut Raba. În Talmudul babilonean există o regulă – moartea *țadikimilor* (perfecti) צדיקים este și ziua lor de naștere. Ca atare el s-a născut tot în această zi
- Sărbătoarea de Șavuot este și ziua Dării Toraei – Matan Tora. Data exactă a acestei sărbători care în Tanach nu are o dată precisă, s-a stabilit la 6 Sivan când s-a finalizat calendarul evreiesc în sec. 4, după cum apare în Talmud, tractatul Ioma 4:b: „Pe Șase a lunii Sivan s-a dat Toraua”. După cum primirea Toraei de poporul Israel pe Muntele Sinai fără să clinească este văzută ca o „convertire”, asemenea primirea Dumnezeului Israelului de către Rut fără să șovăie este văzută ca o convertire.
- O temă principală în Cartea lui Rut este Hesed – „îndurarea”, care este și tema principală a Toraei dăruită în ziua aceasta

Femeile din Cartea lui Rut

Cu toate că această carte începe cu Elimeleh și familia lui și se termină cu familia lui David, toată cartea are două personaje feminine . Rut și Naomi. Până și Boaz este manipulat de cele două femei. Aceasta este una din cele

două cărți din Tanach ale căror personaje principale sunt femei, a doua fiind Ester.

Povestea lui Rut seamănă ca două picături de apă cu povestea lui Tamar și Iuda, în care la fel ea rămâne văduvă, are o singură rudă care trebuie să o elibereze și acționează ca și Rut într-un fel care nu era admis după normele societății din perioada aceea. În ambele apare o persoană matură care are grijă să continue seminția familiei. În Cartea lui Rut este chiar și o aluzie la acest fapt: „Și prin urmașul pe care ți-l va da Dumnezeu din această tânără, casa ta să devină asemenea casei lui Pereț, pe care i l-a născut Tamar lui Iuda” (Rut 4:12).

Soarta kibuțului Vojo Nova din URSS

În mai 1920 un grup de evrei au format o organizație clandestină menită să apere populația evreiască din Eretz Israel. Ea a primit numele de Kibuț Secret. Totul era absolut secret, chiar și locul unde se afla baza lor, în kibuțul Kfar Ghiladi din nordul Galileii.

Grupul era format din câteva zeci de membri, majoritatea proveniți din organizația Hașomer (Paznicul), inițiată în 1909 de câțiva agricultori evrei, în frunte cu Alexander Zaid. Această acțiune făcea parte din reorganizarea grupurilor politice de stânga și înființarea unei forțe militare pentru apărarea populației evreiești. Două mișcări politice de stânga s-au unit, formând partidul Ahdut Haavoda (uniunea muncii). Apoi s-a înființat organizația civilă de conducere - Histadrut și s-a constituit o forță armată - Hagana, bazată pe foștii membri Hașomer. Dar nici aceștia nu formau un grup omogen. Cu toate că toți erau de stânga, între ei existau diferențe mari. Unii erau extremiști, influențați de idei socialiste-revoluționare din Rusia natală. Printre ei se număra Israel Șohat și mai ales soția lui, Mania Șohat, probabil prima femeie conducătoare, feministă din Israelul modern. Ambii aveau vederi revoluționare.

În 18 mai 1920 organizația Hașomer a fost desființată. Britanicii nu apărau populația evreiască expusă atacurilor arabe. Din păcate Hagana era încă în faza de organizare și a luat ani buni până a devenit o forță de temut. Ca urmare, în august 1920, exact acum 100 de ani, a fost înființat Gdud Haavoda (Brigada muncii), o organizație de muncă și de apărare, care îi reunea pe *haluțim* (pionieri) pentru construirea țării. În cadrul ei s-a constituit Kibuțul Secret. Toți membrii Gdud Haavoda aveau o ideologie de stânga, socialistă sau chiar comunistă.

Kibuțul secret

Israel Șohat spera că Kibuțul Secret îi va putea apăra mai bine pe evrei decât Hagana. Organizația fiind secretă, membrii nu notau nimic în scris. Nu existau organe de conducere, atât ierarhia, cât și gradele erau inexistente. Hotărârile erau luate prin vot unanim – care e greu de obținut. Unii dintre membri erau din a doua *alia*, alții din a treia *alia* (începută în 1919) și câțiva erau deja născuți în Israel. În fruntea Kibuțului erau câțiva din foștii Hașomer: soții Șohat, Alexander Zaid, Pinhas Șneorson, etc. Li s-au adăugat noii veniți din a treia *alia* în frunte cu Ițhak Sade și Menahem (Mendel) Elkind. Printre cei născuți în țară cel mai remarcabil este Ierahmiel Lukacer.

Cu toate că grupul avea cel mult 80 de membri, ei au acționat pe întreg teritoriul țării și chiar în țările din jur. Acțiunile lor aveau o amploare mult mai mare decât cele ale Hagana de atunci. Au adunat pe ascuns cantități însemnate de arme. La baza lor din Kfar Ghiladi se afla cea mai mare ascunzătoare subterană pentru arme (*slik*) care nu a fost descoperită niciodată de englezi. Astăzi ea poate fi vizitată.

Ei au trimis membri să se instruiască în marile școli militare din Europa. Lukacer a absolvit o școală militară în Germania, iar la întoarcere, în 1926, a înființat prima școală de ofițeri la Tel Iosef. Câțiva băieți au fost trimiși la școli de aviație și la școli navale. Știind că nu se pot baza doar pe armamentul importat, au început să producă arme în ateliere locale, punând baza Industriei Militare de astăzi.

Multe din acțiunile membrilor Gdud Haavoda și ai Kibuțului Secret au fost criticate de către conducerea populației evreiești din Palestina. Problema cea mai gravă o reprezentau relațiile internaționale ale unor membri. În primăvara anului 1926, o delegație din Gdud Haavoda a plecat în vizită în Uniunea Sovietică. Tocmai atunci URSS se afla în mijlocul unei campanii anti-sioniste. Șohat și Elkind aveau legături cu sovieticii. Ei au cerut să fie afiliați la Comintern, iar în schimb sperau ca URSS să-i sprijine financiar la achiziția de arme. În URSS s-au întâlnit cu oamenii agenției de spionaj GPO (predecesoarea NKVD). Ei cerut Uniunii Sovietice să sprijine „înființarea” unui stat evreu comunist în Ereț Israel”. Sovieticii le-au cerut să distrugă partidele de stânga și să inițieze un partid arab democrat. Kibuțul fiind învăluit de secrete, din păcate lipsesc mărturiile scrise, avem doar mărturiile orale ale unor membri.

După această vizită eșuată, a început dezbinarea în cadrul organizației, care era și așa destul de șubredă. Unii, în frunte cu Mania și Israel Șohat, visau la un stat evreu *socialist*. Ei se considerau urmașii partidului social-revoluționar din Rusia care a pregătit revoluția bolșevică. Ceilalți, în frunte cu Menahem Elkind, admirau realizările URSS și visau la un stat evreu *comunist*. Această ruptură a adus la dezmembrarea Kibuțului și un grup de 60-80 de bărbați, femei și copii, în frunte cu Menahem Elkind, a plecat în URSS.

Un kibuț în Uniunea Sovietică

La propunerea lui Menahem Elkind, grupul de comuniști a părăsit Gdud Haavoda, care s-a dizolvat și s-a alăturat la Histadrut. Elkind și oamenii lui au plecat în URSS și au înființat acolo un kibuț! Erau 30 de familii, între 60 și 80 de suflete. Primii au ajuns la Odesa în iunie 1928. Ultimii au ajuns în Crimeea în 1930. Autoritățile sovietice le-au permis să înființeze un kibuț. S-au așezat în Crimeea, nu departe de orașul Yevpatoria. Numele kibuțului era *Vojo Nova* (Drum nou în limba Esperanto). Ebraica era interzisă în URSS, idiș sau rusă nu voiau. Ca să-și păstreze totuși o identitate aparte, au ales limba Esperanto, dar între ei vorbeau ebraica. Copiii mergeau la școală în colhozul Molotov din apropiere, unde trăiau evrei localnici. Limba de predare era idiș, pe care ei o disprețuiau, ca toți tinerii de atunci din Israel. În Crimeea mai erau și alte colhozuri evreiești.

Au primit 1300 ha de pământ, 500 de oi, vaci, păsări, unelte, animale de povară și un tractor. S-au organizat la fel ca toate kibuțurile: sală de mese comună, casă de copii comună... Dar viața era foarte grea. Au fost nevoiți să accepte membri localnici, printre care erau antisemiți și denunțatori. Toate acestea, o adunătură de evrei străini, sioniști, vorbitori de ebraică, cu obiceiuri ciudate, nu puteau supraviețui în Uniunea Sovietică a anilor treizeci și comuna s-a destrămat. La început comuna le servea sovieticilor ca o dovadă a eșecului sionismului și un exemplu pentru așezările evreiești din împrejurimi. Odată cu desființarea mișcării Hehaluț în 1931 și încetarea emigrației din URSS în Israel, nu mai era nevoie de această comună. În martie 1931 Elkind a fost demis din funcția de șef al comunei și acuzat de sabotaj. Prin 1932-1935 kibuțul a fost transformat în colhoz. Sala de mese și casa de copii au

fost desființate. Numele colhozului a fost tradus în limba rusă: Drujba narodov (prietenia popoarelor), iar în 1949 a fost schimbat în Listove. Din puținele știri ajunse în țară s-a aflat că mulți au părăsit colhozul, stabilindu-se la Moscova sau Leningrad. Unii s-au înscris la studii superioare tehnice. Datorită lor, mulți au scăpat de epurărilor anilor 1930.

Elkind a părăsit împreună cu familia sa kibuțul, probabil în 1934. Doi ani a stat la părinții lui, la Leningrad, unde soția a studiat medicina, apoi au plecat la Moscova. El a fost redactor la ziarul idiș Emes (Adevărul). Între timp a învățat ingineria. În 1937 i s-a născut un al treilea fiu.

Tatăl lui a venit din Leningrad să-i facă *Brit Mila* (circumcizie), ceea ce era interzis. În decembrie 1937 a fost arestat, fiind acuzat că participase la „complotul britanic-sionist”. Împreună cu el au fost arestați mulți membri ai organizației Komzet (Comitetul pentru stabilirea muncitorilor evrei în agricultură) – același Komzet unde Elkind, venind în Uniunea Sovietică, a cerut să fie primit ca membru de partid și a fost refuzat. În 19 februarie 1938 el a fost condamnat la moarte și se pare că a fost executat în aceeași zi. Mai târziu au fost executați încă trei membri ai kibuțului evreiesc. Alți istorici susțin că el a fost deportat în Siberia și a murit în lagăr spre sfârșitul războiului. Soția lui, Mania, a rămas cu copiii la Moscova, ca medic pediatru. Fiul său mai mare, Uri, născut la Tel Iosef, s-a înrolat în Armata Roșie și a căzut la Stalingrad. Tot acolo a murit și Ierahmiel Lukacer. Fiul mijlociu a terminat științele tehnice și a plecat din Moscova, iar Mania a rămas cu fiul cel mic.

După moartea lui Stalin s-au făcut unele rectificări ale abuzurilor staliniste. S-a reluat și procesul „complotului britanic-sionist”. În 4 noiembrie 1958 Menahem Elkind a fost reabilitat. Dar era prea târziu! Cum s-a risipit în zadar viața unui om extrem de talentat! Dacă ar fi rămas în Israel și nu s-ar fi lăsat orbit de Stalin și comunism, ar fi ajuns probabil la vârful ierarhiei, fie în armată, fie în politică și guvern. În anii comunismului nu se știa aproape nimic despre soarta acestor evrei naivi, orbiti de ideologia stalinistă și despre familiile lor. Despre soarta celor din kibuț există o singură carte, scrisă de una din femeile fostului kibuț, Șira Gorșman, apărută la Varșovia în 1961. Ea povestește ce s-a întâmplat mai târziu la Vojo Nova. Dintre cei veniți din Ereț Israel, câțiva au rămas în colhoz, după ce au fost „purificați” de partid. Toți bărbații au luptat în Armata Roșie. Din lipsă de brațe de muncă au venit familii de ruși și ucraineni din împrejurimi și ei au preluat controlul. Autoarea a părăsit colhozul. După război s-a întâlnit cu unul dintre foștii membri, lașa Grinfeld, care i-a povestit că în timpul războiului unul dintre noii membri ruși i-a denunțat pe evrei la Gestapo. Naziștii i-au îngropat de vii în vechea fântână a satului. Când lașa Grinfeld s-a întors din război, el a mai găsit la Vojo Nova doar o singură familie de evrei. Ei mergeau o dată pe an la vechea fântână, unde erau îngropate rudele lor. Turiști plecați în URSS în anii șaizeci au întâlnit câteva familii care părăsiseră Vojo Nova înaintea de război, dar le era frică să vorbească.

La scurt timp după deschiderea porților Uniunii Sovietice pentru *alia* în Israel, au început să apară unii supraviețuitori ai acestei tragedii sau urmași ai lor. Printre ei era Șira Gorșman cu copiii ei. Ea venise prima oară în Ereț Israel din Lituania în 1923, cu soțul și fiica. Ei s-au alăturat la Gdud Haavoda, secția Ierusalim. Au participat la construirea cartierului Rehavia, a Gimnaziului Ebraic și a casei de odihnă Arza din Moța, lângă Ierusalim. Ea era în ramura de stânga din Gdud Haavoda, în frunte cu Elkind, și a hotărât să plece cu ei în Uniunea Sovietică. Soțul ei a refuzat și ei au divorțat. Spre sfârșitul anilor 1920 s-a recăsătorit și a plecat la Moscova, devenind scriitoare. În 1990 a revenit în Israel împreună cu fiicele ei, după aproape 70 de ani. A stat la Așkelon și a vizitat și kibuțurile tinereții ei: Kfar Ghiladi, Ein Harod și Bet Zera. A murit în 2001.

Printre acești numeroși *olim* se află și câteva zeci de urmași ai acelor evrei „ciudați”. Mulți dintre ei nu știu nimic sau aproape nimic despre tragedia familiilor lor. Ei sunt urmașii grupului de tineri sioniști entuziaști care au făcut *alia* la începutul secolului XX. Ei credeau în viitorul poporului evreu în țara pe care o iubeau și au venit s-o reconstruiască. Erau pregătiți pentru orice suferință într-o țară înapoiată, cu o climă grea, cu vecini ostili. Nimic nu putea să-i descurajeze. Iubeau limba ebraică pe care de-abia o învățaseră, cât și viața în kibuț. Aveau un singur cusur: credința în ideologia marxist-leninistă, care până la urmă le-a distrus viața, familia și chiar urmașii.

Este încă un capitol tragic din uluitoarea poveste de reînnoire a țării evreilor și a poporului evreu, o poveste aproape de necrezut. Întoarcerea poporului evreu în patria sa s-a făcut cu multă suferință și cu mult sânge, țara nu a fost primită „pe o tavă de argint”, cum zicea marele poet Nathan Alterman.

***

Pentru istorici cercetarea organizațiilor secrete este o misiune aproape imposibilă. Cu atât mai mult episodul din URSS, care probabil adună praful în beciurile KGB-eului. De aceea nu m-am bazat numai pe memorie, ci pe trei surse cu o bază științifică serioasă. Prima este Anita Șapira, poate cea mai mare dintre istoricii contemporani al sionismului în Ereț Israel. Ea are mai multe capitole pe acest subiect în câteva cărți apărute încă înaintea valului de *alia*. Al doua sursă este lucrarea lui Götz Hillig, apărută în 2005 la editura universității Marburg din Germania, în limba rusă *Vojo Nova v Krymu; zabytaia sel'khozkommuna (kibuts)* adică Vojo Nova în Crimeea; Comuna agricolă uitată (kibuț). Ea se bazează mai puțin pe documente, mai ales pe mărturiile supraviețuitorilor și ale urmașilor lor. A treia sursă este o jurnalistă specializată pe istoria Israelului contemporan, Rut Baki. Ea îmi este și o foarte bună prietenă. A publicat mărturiile ale celor care au făcut *alia* în anii 90.

Am încercat să fac o sinteză între datele publicate de ei, comparând și filtrându-le. Relatările din acest articol sunt verificate cu grijă. Uneori se mai descoperă documente noi, mai ales din perioada din Israel. La o licitație a apărut nu demult un document legat de Gdud Haavoda, pe care îl puteți vedea atașat. Nu se știe cine l-a pus în vânzare.

A apărut în revista Baabel, August 2020